

Smrdeča Amerazija zadeva razširja vedno hujši smrad, ki zastruplja ameriško ozračje

Jaffe, urednik Amerazije, v katere uradu je bilo najdenih stotine tajnih vojnih dokumentov, je bil rojen v Rusiji ter je naturaliziran državljan. — Na vsa vprašanja odgovarja z molkom, ki pomeni: "V uh' me piš'te!"

WASHINGTON. — Glavna gi nevarnosti samodiskriminacija. (John Rogge je bil svoječasno sam eden najvišjih uradnikov v državnem departmentu).

Ivan Zupan umrl

Danes zjutraj je umrl na svojem domu, 493 E. 120. St., Ivan Zupan, bivši dolgoletni urednik Glasila KSKJ. Bil je star 74 let. Pogreb bo v ponedeljek. Vse ostale podrobnosti bomo sporočili jutri.

Troje izdajalcev obtoženih pred federalno poroto

Svoja sozarotnika je imenoval aretirani Harry Gold, ki je izjavil, da želi povedati vse, kar ve.

New York. — Pred federalno veliko poroto v Brooklynu, N. Y., so bili v petek obtoženi trije možje špijonaže. Vsi trije so bili v zvežah z dr. Klausom Fuchsom, v Angliji obsojenim in zaprtim atomskim znanstvenikom katerega so nedavno zaslišali v ječi ameriški FBI agenti.

Ti trije obtoženci so: Harry Gold, 39 let star kemik iz Philadelphije, ki so ga že pred tedni aretirali; John Doe, alias 'John,' in Richard Roe, alias "Sam." — Kje se nahajata zadnje omenjena, ni znano.

Gold, ki je bil aretiran 23. marca v Philadelphiji, je sam izrazil željo, da bi rad govoril in povedal vse, kar ve.

Obtožnica dolži Golda in njegova dva sozarotnika, da so kovali zarote in vohunili med dec. 1943 in 30. nov. 1947. Vsi trije so oddajali dokumente, listine in beležke o atomski energiji sovjetskemu agentom.

Iz raznih naselbin

DULUTH, Minn. — Pred kratkim je na Gilbertu umrla Frances Knaus, stara 65 let. Zapuščena eno hčer in enega sina. — V Chisholmu je umrl Matt Pluth, star 69 let.

W. ALLIQUIPPA, Pa. — Dne 3. junija je umrl Frank Smrekar, star 80 let, doma iz Javorja pod Ljubljano, v Ameriki 48 let. Tukaj zausča enega brata, v stari domovini pa dva brata.

MOON RUN, Pa. — Dne 30. maja je umrl Alois Baloh, star 65 let, doma iz Gornjega Tuhanja pri Kamniku, v Ameriki 44 let. Zapuščena žena, pet sinov in dve hčeri.

"Glas Amerike" slišin v Sovjetski zvezi

Washington. — Državni departmet je mnenja, da sliši ameriške radio - oddaje "Glas Amerike" nad deset milijonov Rusov, kljub temu, da si sovjetski režim na vse kripelje prizadeva, da bi motil oddaje odnosno sprejeme.

411 medvedov pobitih v Pennsilvaniji

Harrisburg, Pa. — Tekom lanske lovske sezone so v Pennsilvaniji ubili 411 medvedov.

PRITISK NA SRBSKE KOMUNISTE

Srbski progresivni klub v Wilmerdingu, Pa., je prišel pod upravo sodišča, ker je označen kot gnezdo komunističnih aktivnosti.

Pittsburgh. — Okrajni sodnik Samuel Weiss je odredil sodno upravo Srbskega progresivnega kluba v Wilmerdingu, Pa., češ, da je ta klub gnezdo komunističnih aktivnosti. Hkrati je naročil Leonardu G. Stacey-u, pomožnemu distriktnemu pravniku, naj prevzame administracijo ali upravo kluba in naj:

1. Izvrši pregled vseh rekordov in financ.
2. Izključi vse člane komunistične partije, ki so zdaj člani kluba.
3. Zopet včlani in rehabilitira vse one, ki so bili izključeni iz kluba zaradi svojih protikomunističnih nazorov, in včlani naj tudi vse one, katerim je bilo včlanjenje odklonjeno, ker so znani kot protikomunisti.

4. Razpiše naj volitve novih uradnikov, ki se imajo vršiti v roku 90 dni.

5. Ko bo klub "očiščen", naj predloži svoje končno poročilo sodišču, da bo dana klubu zopet njegova avtonomija.

Poleg tega je bilo Stacey-u naročeno, naj izposluje od kluba varščino v vsoti \$25,000, ki mora biti položena v roku 30 dni.

Sodnik je ob tej priliki dejal: "Če bi sodišče dovolilo poslovanje temu klubu pod komuni-

Ernie Račić graduiral!

Ernest Racic

Na univerzi Western Reserve je 14. junija graduiral Ernest Racic, sin družine Mr. in Mrs. Ivan Račić, 516 E. 109th St. Ernie je že več let urednik angleškega dela našega Glasila. V zadnji vojni je šel prostovoljno v vojske, bil dve leti v Evropi in prišel nazaj kot sergeant. Potem je prevzel za svojim očetom službo organista in pevovodje pri Sv. Stefanu v Chicagi. Ko je družina končno prišla za očetom v Cleveland, je tudi on prišel sem, da pomaga pri Glasilu, obenem pa nadaljuje svoje akademsko šolanje. Zdjaj je prišel dan njegove graduacije, vendar se bi rad še nadalje šolal in dovršil tudi postgraduacijski tečaj. Naše iskrene čestitke in vso srečo, Ernie, v nadaljnjem življenju.

DAJ BRAT, DAJ SESTRA, SPOMNI SE BEGUNCEV S KAKIM DOLARJEM

stično upravo, bi s tem izpodkopavalo in miniralo vprav one svoboščine, ki jih mora vzdržati in ohraniti!"

RAZKRINKANJE DELOVANJA SLOVENSkih KOMUNISTOV

Ponatis iz kongresnega zapisnika o pričevanju M. Cvetiča

(Nadaljevanje)

Mr. Case: Vidim, da so tukaj tudi bančne izjave (statements) in odrezki čekov.

Mr. Cvetič: Da; naročeno mi je bilo, naj vse to uničim.

Mr. Case: Tudi več knjig je tu, ki so najbrž zapisniki?

Mr. Cvetič: Da, zapisniki in rekordi kampanj, ki smo jih vodili.

Mr. Case: In svežnji pisem ter listin?

Mr. Cvetič: Da; to so razne

poverilnice, manuskripti radio-oddaj itd.

Mr. Tavenner: Katerih organizacij se tičejo ti dokumenti?

Mr. Cvetič: Civil Right Congress-a; Amer. Slov. Kongresa za zapadno Pennsilvanijo, in, ko sem omenil spise progresivne stranke, naj še pripomnim, da so slednji delo Ameriškega Slovanskega Kongresa v progresivni stranki.

Mr. Tavenner: Kako da ste iz-

(Dalje na 5. strani)

V kakšnih razmerah živi hrvatski seljak

Kakšne so razmere v Sloveniji, prilično dobro vemo iz splošnih poročil, zlasti pa iz pisem svojcev, ki jih dan za dnem prejemamo, malo manj pa so nam znane razmere v Hrvatski, zato bomo navedli nekaj odlomkov iz pisma hrvatskega seljaka iz Ogulina:

Ogulin, 15. marca 1950.—Prejeli smo paket, ki si ga poslal in v katerem je bilo toliko potrebnih stvari. Kako je tukaj, Ti ne morem na široko popisati, ker ni papirja; tega ne moreš kupiti v vsem ogulinskem okraju.

V paketu je bilo par komadov mliha. Tu se mila ne dobi, ker ga ni, in siromašni narod sploh ne misli več nanj. V paketu si poslal tudi riž, ki ga nisem videl že deset let. Moji in sosedovi otroci, stari od 7 do 20 let, so

gledali ta riž in začudeni vpraševali, kakšno žito je to, ki ga niso še nikoli v življenju videli. Kar je najhujše, je to, če že imaš ka za skuhati, pa ni lonca, tako da morata dve družini izmenjevale se kuhati v enem loncu. Takšno je tukaj življenje kmeta. V paketu je bilo tudi mnogo malenkosti, ki jih je človek tako zelo potreben. Tu ni ne mila, ne igel, ne sukanca (cvirna), ne glavnikov, ničesar. Nekateri odrasli in otroci sami rezljajo glavnike iz lesa, toda ker je treba tudi od teh plačati davek, jih skrbno skrivajo.

Naše gozdove silno izsekavajo in odvažajo les, pa nihče ne ve, kam. Za par čevljev moraš delati mesec dni.

Vprašuješ, kakšno je naše zdravje. Bolan je ves narod in vsak toži, najbolj mladi svet,

Rusija se poslužuje armade in komunistične spletkarije kot svoje gorjače napram šibkim

Tajnik Acheson je izjavil, da vojna ni neizogibna, toda reševanje problemov je težavno, ker Sovjetija ne kaže ne dobre vere ne volje.

DALLAS, Tex.—Državni tajnik Acheson je imel dne 13. junija tukaj govor, v katerem je dejal, da uporablja Sovjetska zveza svojo oboroženo silo, in svoje komunistične spletke v drugih deželah kot "gorjačo, da zastraši z njo šibke (narode).

Dejal je, da je četvero potov oziroma načinov, ki se jih morejo poslužiti Zed. države vočigled tega pritiska — toda takot je odklonil izolacionizem, apizanje ter idejo "preventivne vojne" z atomskimi bombami. (Preventivna vojna je vojna, ki se začne zato, da se z njo preihiti sovražnika, dokler ni slednji še docela pripravljen).

Zed. države bodo zasledovale realistično politiko, je rekel državni tajnik, to je politiko pogajanj in ojačenja svobodnega sveta v upanju, da bo napočil dan, ko bo Rusija postala vsem dobra sosedka. Ni res, da je vojna neizogibna, je dejal. "Naša dolžnost je, najti pota in sredstva za mirno rešitev vseh naših problemov brez vojne, kar bomo tudi storili."

"Sovjetska zveza izziva svet s svojimi militarističnimi pripravami, ki so že davno preokarčile vse meje resničnih potreb za obrambo dežele, in s svojimi internacionalnimi komunističnimi spletkami, s katerimi hočejo Sovjeti ubiti voljo narodov odpora sovjetskim ambicijam. To morda danes še ne pomeni vojne, toda ima v sebi možnost, da se Sovjeti odločijo, kadar koli se jim zazdi, da so dovolj močni, da se poslužijo svoje oborožene sile kot orodja svoje politike.

Acheson je obsojal izolacijo kot sredstvo, s katerim naj bi se reševalo ta problem.

Je pa še tretji način, ki ga nekateri priporočajo, to je tako zvana preventivna vojna, v kateri naj se poslužimo atomskih bomb proti Sovjetski zvezi. Vsi odgovorni ljudje bodo soglašali, da si take poti in smeri niti misliti ne moremo in ne smemo, ker bi bilo to proti vsem moralnim načelom našega naroda. Poleg tega taka vojna tudi ne bi rešila problemov, temveč jih le pomnožila.

"K sreči je pa še četrti način za reševanje teh problemov, —

namreč mirovna pogajanja. Pri tem obstoja težava, ker sovjetska politika temelji na domnevi, da se bo ves nesovjetski svet razsul, in na želji po ekspanziji. Iz izkušenj preteklosti vemo, da dokler bodo Sovjeti lahko zavajali šibke dele sveta, dotlej ne bodo sklepali nobenih pogodb, oziroma če jih bodo, se jih ne bodo držali. Zato je potrebno, da je vojaška moč svobodnega sveta kos sovjetski vojaški sili, da se zadrži sovjetske voditelje pred vsako prenapljenno avanturo. Ta moč pa mora biti ojačena s politično, gospodarsko in moralno silo — nas vseh," je rekel Acheson.

Nadaljevanje čistk japonskih komunistov

Japonska policija je izvršila preiskavo v glavnem stanu japonske levičarske delavske unije.

Tokio. — Tukaj se nadaljujejo pogoni na komunist. frontne organizacije. Policija je preiskala poslopje in urade glavnega stana Narodnega kongresa industrijskih unij, ki je japonska levičarska delavska organizacija.

Med drugimi listinami je policija zaplenila tudi dokumente, ki se nanašajo na incident Spominskega dne, ko so komunisti napadli skupino ameriških vojakov. Pogon je priredilo dvajset japonskih policistov.

To je zdaj že sedmi iz večjih in važnejših pogonov oziroma preiskav, ki jih je podvela japonska policija, odkar je general MacArthur odredil čistko glavarjev komunistične partije.

Medtem pa se japonska komunistična partija pripravlja, da se zarije v podzemlje, ker slutiti, da bo proglašena za ilegalno.

Filmska gledališča za stari čas

Cleveland. — Lastniki filmskih gledališč v Clevelandu so izdali na volilce petico, da bi se prešlo zopet nazaj k staremu času, in da bi se opustilo sedanjí zgodnji čas, ki je za eno uro naprej. Tudi mestni svet naj bi ne smel več na svojo roko odločati, da se gre na zgodnji čas, temveč se mora ta odlok prepustiti volilcem.

SPOMNI SE SLOVENSkih BEGUNCEV S KAKIM DAROM

NAJNOVEJŠE VESTI

Pittsburgh. — Matere v Pittsburghu in okolici, ki imajo majhne otroke, zahtevajo, da razvažali mTe ka in ostali uslužbenci mlekarj končajo svoj šest dni trajajoči štrajk, radi katerega otroci in dojenčki najbolj trpe.

Washington. — Senatni pododbor za zunanje zadeve je priporočil, da ameriške ambasade in konzulati v inozemstvu nadomeste svoje inozemske uradnike in uslužbence, kolikor jim imajo, z domačimi ljudmi, ameriški državljani. V Parizu ima n. pr. ameriška ambasada uslužbenih 50 odstotkov Francozov.

Razne drobne novice iz Clevelanda in te okolice

Velik popust za ledenico— John Sušnik, lastnik Norwood Appliance and Furniture, 6202 St. Clair Ave., naznanja, da dobite zdaj pri njem velik popust za vašo staro ledenico, če jo zamenjate za novo Frigidaire. Te ledenice so priznane najboljše na trgu. Oglejte si jih in si eno izberite pri Mr. Sušniku. Dobite jo lahko na ugodna mesečna odplačila.

V Kalifornijo— Mrs. Agnes Zobec, hčerka Emilie in sin Alphonse odpotujejo 17. junija v Kalifornijo, da bodo prisotni pri poroki sina oziroma brata Edwarda na 24. junija. Za nevesto si je izbral Madeline Kambic iz San Carlos, Cal. Mladi par bo tam tudi stanoval.

Dvanajsta obletnica— V nedeljo ob 10 bo darovana v cerkvi sv. Kristine maša za pok. Valentina Grill v spomin 12. obletnice njegove smrti.

Seja v nedeljo— V nedeljo popoldne ob 1:30 bo seja podružnice št. 6 SMZ. Zdjaj so seje tretjo nedeljo v mesecu namesto četrto, in sicer v šoli sv. Vida.

Seja danes zvečer— Dnes zvečer ob 7:30 bo seja društva Jutrnanja zvezda št. 137 ABZ.

NOVI GROBOVI

Jennie Krashoc

Po dolgi in mučni bolezní je umrla na svojem domu na 20630 Tracy Ave. dobro poznana Jennie Krashoc, poprej Bartol, rojena Skopec, stara 51 let. Tukaj zapuščena soproga Josepha, doma iz Golice Zavrh, dva sina, Edwarda in Williama, 3 brate: Blaža, Antona in Johna ter več sorodnikov. Rojena je bila v Smolniku pošta Polhovgradec, kjer zapuščata tri sestre, Louise, Marijano in Franciško ter brata Lovrenca in več sorodnikov. Tukaj je bivala 30 let. Bila je članica dr. Collinwood Hive št. 283 T. M. in pod. št. 32 SZZ. Pogreb se vrši v soboto zjutraj ob 9:00 uri iz Jos. Zele in Sinovi pogrebnega zavoda na 458 E. 152 St. na Lakeview pokopališče.

Pogreb pok. Juretica

Pogreb pokojnega Antona Juretica bo v petek popoldne ob 1:30 iz Golubovega pogrebnega zavoda. Dodatno še poročamo, da je pokojni zapustil tudi tri sestre, in sicer Mrs. Francis Abramovic, Mrs. Catherine Skulich iz Steubenville, O., in Mrs. Agnes Marusich iz Ambridge, Pa.

Pogreb pok. Ružiča

Pogreb pokojnega Daniela Ružiča, ki je umrl v Madison, O., bo v petek 16. junija ob 1 popoldne. Truplo leži v Grdinovem pogrebem zavodu na E. 62. cesti.

Poizvedovalni količek

V taborišču Trofaia pri Leobnu v Avstriji se nahaja slovenski revež brez ene noge. Rad bi zvedel za naslove svojih sorodnikov v Ameriki, namreč za sinove in hčere njegovega pok. strica Lovrenca Kuharja, doma iz Gojzda pri Kamniku. Živel je nekje v Minnesoti. Prošeni so, da pišejo na naslov: Franc Kuhar, D. P. Camp B 73, Trofaia bei Leoben, Austria, Europe.

Vremenski
prerok
pravi:

Deloma oblačno, toplo, soparno popoldne in zvečer.

Tri na dan

Enakopravnost jo je kar nankrat pogruntala (tako, ko so odšli iz metropole jugoslovanski priskledniki), da so namreč domobranci rezali ušesa ameriškim pilotom.

Svet zdaj prvič sliši to senzacijo. Obratno pa je svet slišal o več slučajih, ko so slovenski in drugi domobranci rešili ameriškim pilotom življenje. Uradno potrdilo o tem lahko dobi enakopravnost pri ameriških oblasteh, če to želi.

Je pa nekaj drugega, česar še nismo pozabili, namreč, kako je Titovo vojaštvo že po vojni letalo neoborožena ameriška letala in pobijalo ameriške pilote. O tem naj bi enakopravnost pisala, o tem, če že piše o ameriških pilotih.

AMERIŠKA DOMOVINA

(JAMES DEBEVEC, Editor)
6117 St. Clair Ave. Henderson 1-0628 Cleveland 3, Ohio
Published daily except Saturdays, Sundays and Holidays

NAROČNINA

Za Zed. države \$8.50 na leto; za pol leta \$5.00; za četrt leta \$3.00.

Za Kanado in sploh za dežele izven Zed. držav \$10.00 na leto. Za pol leta \$6.00, za 3 mesece \$3.50.

SUBSCRIPTION RATES

United States \$8.50 per year; \$5.00 for 6 months; \$3.00 for 3 months.
Canada and all other countries outside United States \$10 per year. \$6 for 6 months, \$3.50 for 3 months.

JUNE 1950						
SUN	MON	TUE	WED	THU	FRI	SAT
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

Entered as second class matter January 6th 1908 at the Post Office at Cleveland, Ohio, under the act of March 3rd 1879.

No. 117 Thurs., June 15, 1950

MATIJA ŠKERBEC:

Odgovor

II.

Sovražnik zasede domovino . . . komunizem jo izda.

Nekateri beogradski srbski oficirski krogi so se preveč pečali s politiko, premalo pa so skrbeli za pravilno vojno pripravljenost in izvežbanost. Tako je prišlo do naravnost zločinškega prevrata v Beogradu marca meseca leta 1941. Princ regent Pavel je bil morda med vsemi Karadžordijeviči najbolj pameten mož. Hotel je državo pomiriti in polagoma popraviti napake, ki jih je zagrešila Aleksandrova diktatura. Mi moramo povedati resnico, da absolutno ni res, da bi bil on in njegova vlada na strani nacistov in fašistov. Videli smo, da Jugoslavija v nobenem oziru ni pripravljena na vojno. Vojni proračun Jugoslavije je sicer zahteval vsako leto ogromne milijone, toda armada je bila naravnost mizer- no oborožena in malo izvežbana. To se je pokazalo takoj ob pričetku vojne z Nemčijo in Italijo, ki je izbruhnila po puču. Vsak otrok je moral vedeti, da prezgodnja vojna z osrednjimi silami privede državo na rob propada ali pa do popolne katastrofe, kar se je tudi zgodilo. Zato je jugoslo- vanska vlada vse storila, kar je mogla, da bi čim delj odlo- žila vojno. Jugoslavija bi bila zaveznikom mnogo bolj ko- ristila, ko bi ne bilo puča, ki je vrgel državo v strašni propad in uničil okrog 2 milijona življenj . . . Državni prevrat je bil naravnost brezvestno početje neodgovornih elemen- tov, ki so se igrali z usodo države.

Prišla je mobilizacija, napad nemške in italijanske vojske, popoln polom jugoslovske armade, okupacija in komunistično izdajstvo.

O vsem tem bom v pojasnilo navedel, kar sem večino- ma sam videl.

Mobilizaciji se je slovenski narod odzval sto procent- no, do zadnjega moža se je vse odzvalo v Sloveniji klicu domovine in je odšlo pod orožje.

Med vojaštvom, ki je bilo mobilizirano v Kranju, kjer sem župnikoval, pa so se naenkrat pojavili komunistični le- tak i s približno to vsebino: "Vojaki, vržite orožje proč. Ne borite se za angloameriški kapitalizem." V Kranju je neki komunistični agent vtaknil na kolodvoru neki učite- ljici v torbico cel šop takih letakov. Kakor smo kasneje zvedeli, so komunisti trosili po vsej državi take in podobne letake. Nekatere izvode in fotografije teh letakov je mož- no še danes dobiti na vpogled. Tega komunistična partija ne more tajiti!

Sicer pa je to notorično znano. Treba je namreč ved- no imeti pred očmi, da je bila takrat sovjetska Rusija za- veznica nacistične Nemčije. Vsi dobro vemo, da so veljale direktive iz Moskve za vse komuniste, tudi za slovenske. Takrat je komunizem povsod proslavljal zvezo med Hitler- jem in Stalinom! Saj to tudi neredko poudarjajo tako ame- riški kot angleški diplomati, da so si ob času najhujše bor- be na zapadu, ko so Nemci stali pred Parizom, ko so zase- dili vso Poljsko, so si stikali roke v zavezništvo Hitlerjev zunanji minister in Molotov in Stalin v Moskvi. Tako je čisto razumljivo, da so slovenski in vsi jugoslovske komunisti sledili svojim voditeljem v Moskvi in da so se smatrali kot zaveznike nacistične Nemčije.

Jasno je, da ni, komunizem smatral nemškega naci- zma kot svojega trajnega zaveznika. Tako neumni komu- nišči niso! Tudi Aleksandrova diktatura jim ni bila simpa- tična, pa so se kljub temu našli komunisti, ki so z njo sode- lovali, nas pri njej ovajali, ker so hoteli z njeno pomočjo udariti svojega največjega načelnega nasprotnika — kato- liško cerkev in katoliško dejavnost. Podobno kot je komu- nist naslonjal po Goreniskem pod Aleksandrovo diktaturo, tako je delal tudi pod okupacijo, sodeloval z nemškim naci- zmom iz tega namena, da s pomočjo nacizma uniči kato- liško slovensko gibanje in da s pomočjo nacizma priprav- ten za komunistično revolucijo. Herod in Pilat sta postala prijatelja in zaveznika, da bi uničila svobodo slovenskega naroda.

Komunisti so tako le kalkulirali:

Zdaj se bosta v medsebojni borbi nacizem in zapadno demokratični svet popolnoma izčrpala, na to pa pride naša ura . . . svetovna komunistična revolucija. Priznam, da ko- munisti niso bili iskreni zavezniki nacizma, da so računali, da pride do končnega obračuna med njimi in nacizmom, ko bo ugodna prilika . . . Toda vsa laž in nemoralnost komu- nizma se kaže v tem, da se je zvezal s svojim velikim so- vražnikom, da bi uničil svobodo med narodi, da bi v sloven- skem narodu uničili vse narodno in katoliško misleče kroge. (Dalje sledi.)

NOVINE

ZA SLOVENCE "SLOVENSKE KRAJINE" V AMERIKI

Sobota

Lani smo v Novinaj skoro tizeden za tizednom opisovali kraje Slovenske Krajine (Prekmurja) v okraji Dolnje Len- dave. Z Dolnjov Lendavov smo zato začnoli, ar je največ našij Slovencov, šteri čtejo Ameriško Domovino, iz dolnjelendav- skoga okraja. Zdjaj pride na red soboški okraj. Soboški okraj (madžarski smo jemi pravili jaraš) je skoro dvakrat tak velki kak lendavski. Tudi varaš Sobota se je od tistoga časa kak je Slovenska Krajina prišla pod Jugoslavijo (1919), jako povešao. Zdjaj ima Sobota okoli 4,000 prebivalcov.

Sobota leži na Ravenskom. Deleč okolik je sama ravnica. Če je ne ravno jako jasno vreme, te se ti tak vidi, kak če bi bio na madžarskoj Pusti: nindri nikšega brega. Malo nad va- rašom teče Ledava, kakše 4 milje južno pa prideš že k Muri. Skoro vse vekše ceste v Prekmurji se stekajo v Soboto. Pred prvov bojnov je Sobota bila zvezana z železnicov z Mono- štrom i od tam dele z drugimi madžarskimi železnicami. V Jugoslaviji je bila ta železnica pri Hodoši presekana, zvezali so jo pa od Sobote dele prek Rakičana, Beltinec, Dokležovja (tam most prek Mure) mimo Veržeja do Lotmerka i od tam z vsemi jugoslovsanskimi železnicami.

Sobota ne zgleda kak kakši lepši varaš (mesto-) Krat- ka ulica od katoliške nove cerkve do hotela Dobray je malo mestna, vse drugo je vesnicam podobno. Znamenit je najbo- le Szaparyjev grad s parkom. To je najbo- le znamenita zidina v celom Prekmurji. Zidali so ga grofje Szechyji (okoli leta 1600). Kesnjeje so ga kupili Szaparyji. Sobota je pa stala že v rimskom časi. Nšli so se rimski napisi (so vzdani v novo katoliško cerkev) in rimski penezi. V tistom časi je Sobota bila malo više (kre ceste v Bakovce). V turškem časi so Turki to naselbino podrli i požgali. Nekda se je Sobota zvala Olš- nica (nemški Olsnitz). Znabiti je to ime telko kak Jelšnica.

V Soboti je bila pred tov vojskov gimnazija (High school), katoliški dom za dijake, protestanski dom za dijake, poveš- šana i modernizirana bolnišnica, prekmurski muzej (v Sza- paryjevem gradi). V Soboti je katoliška župnija, protestan- ska župnija (nemška protestanska cerkev) pa tudi židovska sinagoga. Protestantov (evangelijanov) je v Soboti kakšij 500 in 200 židovov. Telko židovov je bilo pred bojnov. Kelko so jih Nemci pregnali i kelko jih je prišlo nazaj, ne vemo. — Katoliška cerkev ima patrona sv. Miklavža. Zdjajnja cerkev je bila zidana v letaj 1910-1912. Načrte za njo je napravyo soboški rojak arhitekt Takaacs. Čeravno se je cerkev zidala pod dekanom Slepcom, velkim Slovincem, je cerkev v jako madžarskom stil. Napisi so v cerkvi madžarski. Tloris cer- kve je križ. Ima tri ladje. V zunanščini je glavni povdarek na stolpi. Stolp je ešče od stare cerkve, samo povešani.

V Soboti je največ malij obrtnikov. Industrije je jako malo (Benkova za mesne izdelke i tovarna za perilo). Zvek- šega so pa tu kmetje, posestniki polja okolik Sobote.

CLEVELAND

Rev. Avg. Antolin, salezijan- ski misijonar z Japonskoga i naš prekmurski rojak, so do- končali z obiskom v Clevelandi i so se včer odpelali v Bethle- hem, Pa., kda tam obiščejo naše rojake, pa idejo dele v Bridgeport. Pri odhodi iz Cle- velanda Rev. Antolin se vsem najlepše zahvalijo za vso na- klonjenost i pomoč i vse lepo pozdravljajo. Mi pa želemo g. misijonari srečno nadaljno pot i puno blagoslova!

CHICAGO

Graduerala sta mladi John Hozian na jezuitski višji školi v Wisconsinu i njegova sestra Bette na dekliskji školi Naza- reth, La Grange, Ill. Oba ta nadaljevala škole na univerzi Loyola v Chicagi. Graduanta- ma i njihovim starišom naše čestitke in najlepše želje! — Kak bolničarka je pa gradu- rala dneva 4. junija Miss Ve- ronica Hren v bolnišnici St. Mary, Gary, Ind. Veronica je hčerka Mr. i Mrs. Hren, He- bron, Ind. i sestra Rev. Hrena, O.P. Tudi njej čestitamo!

Gostovanje je bilo, i to vel- ko i veselo, 3. junija v dvorani sv. Stefana. Mladoženec i sneha sta bila Frank Antolin i Anna Petek. Frank je sin na- še jako znane Mrs. Veronike Antolin i pokojnoga Martina Antolina. Sneha je hči Jože- fa i Kate Petek. — Na lepom gostovanju je gostom igrala valčke i polke nova banda Jo- seph Sobocan. — Čestitamo i vse dobro želemo!

Rojenice so 29. maja prine-

sle dečkca srečnima Jöhni i Kristini Cerkvenik. Mati se je prle pisala Kristina Krapec, hčerka Jožefa Krapec, šetri je zdaj že tretjokrat dedek. Čes- titamo!

Letni piknik ima društvo sv. Križa dneva 25. junija pri An- ton Kegeli. Vabljeni so vsi čič- kaški prekmurski Slovinci, ka pridejo na veseli piknik.

V zeleni log . . .

Cleveland, O. — Da, tja v ze- leni log, ki je ves odkrit in spo- mladanski cvet ves razvit . . . Vse to in še več nam ponuja prosta narava na prostorih St. Clair Rifle & Hunting kluba, ki bo imel v nedeljo 18. junija zopet svojo prosto zabavo in streljanje na svoi farmi, ki vam je že znana in veste kje se nahaja. Vsi člani, prijatelji in člani sosednih klubov ste pri- jazno vabljeni, da nas obiščete ta dan.

Podrobnosti skoraj ni treba naštevati, da vam le povemo, kdaj se to streljanje vrši, potem pa že veste, da bo tudi za vse drugo preskrbljeno in da bo vsak naš posestnik dobro postre- žen in vesel. Ko nas boste en- krat obiskali, potem vem, da bo- ste naš stalni gost in to nas ves- eli. Pa tudi mi bomo radi vra- čali in ob prilikah obiskali vaše prireditve.

Navadno je že povsod tako, da so uradniki tako zaposleni vsak s svojim delom, da nima noben časa pisat in prav tako je tudi z našimi novimi uradniki, pa če vam jaz tukaj ne pojas-

nim, saj niti vedeli ne boste kdo so ti naši čvrsti fantje in možje, ki bodo za to leto vozili voz na- šega kluba.

Predsednik — Max Zelodec — kdo ga ne pozna? In on ni sa- mo izvršten popravalec "bol- nih" avtov, ampak prav na uho vam povem, da je on tudi izvr- sten igralec na harmoniko, ki pravi, da hočeš nočeš pri klubu mora biti vse veselo.

Tajnik - blagajnik — Frank Kosec Jr. — Mlad čvrst fant in prvovrsten strelec. On je sin Frank Kosca Sr., o katerem pa lahko rečem, da je eden najbolj- ših članov pri klubu. In če sin ne bo zmož pri svojem delu, pa mu bo gotovo oče priskočil na pomoč. Prepričan sem, da bosta tudi če bo malo težko ime- nitno izpeljala vse za dobrobit kluba in razvedrilo našim gos- tom.

Zapisnikar je Fred Hochevar, še mlad mož pa že več let naš zapisnikar. Čast mu!

Oskrbnik pušk pa je Frank Beck, ki nam je obljubil, da bo- do vse puške dobro namazane in pa očiščene, da bodo kar sa- me šle za letičnimi golobi. Vsi ti možje so obljubili, da bodo stor- ili vse po svojih najboljših mo- čeh za dobrobit našega kluba. Vsi drugi člani pa jim moramo pomagati in kadar bomo pa mi v uradih, nam bodo pa oni po- magali. In le tako bo klub do- bro napredoval, če bomo delali roka v roki z našimi uradniki.

Za prihodnjo nedeljo nas uradniki prosijo v imenu kluba, da pridemo člani na klubove prostore že dopoldne in vsak naj prinese kako orodje s seboj, da bomo več prostora, ki ni maj- hene pokosili ter pograbil, da bo vse lepo popoldne, ko bodo pri- šle naše ženice za nami in pa naši številni prijatelji, ki nas vedno radi obiščejo in čim lepši bo prostor tem več in rajši bo- do prihajali na naše strelišče.

Pri zadržem streljanju so fan- tje streljali takole:

F. Kramer	24
Hoernig	23
J. Dougan	22
J. Urankar	22
A. Bozic	22
F. Sietz	22
M. Zelodec	22
F. Kosec	23
Kosec	18
A. Novak	20
Kodra	20
F. Virant	18
Kochevar	15
M. Telich	15
Podboy	14
Podboy Jr.	13
J. Paule	10

In kdo še pravi, da niso to fantje od fare, le pridite v nede- ljo, pa se sami prepričajte. Po- leg tega pa boste imeli tudi pri- liko naročiti pozdrave in "od- pustke" za staro domovino, kaj- ti naš član A. Novak se je odlo- čil, da bo sfrčal taj čez ocean ter šel obiskat svoje že prilet- ne starše. Vsi mu želimo sre- čno potovanje in veliko užitka po tolikih letih zopet na domači grudi in potem pa seveda tudi srečen povratek nazaj k svoji družini, ki ga bo težko pričako- vala

Prihodnjic pa vam bom pove- dal pripetljaj, ki se je dogodil enemu naših lovcev, ko je šel na lov na lisice, oziroma kako je lisica jagra budila. Torej po- zdravljeni in na svidenje v ne- deljo 18. junija na strelišču St. Clair Rifle kluba.

Naj še povera, da se vrši naš prvi piknik 2. julija, kakor je bilo sklenjeno na zadnji seji. Več o tem prihodnjic.

Poročevalec.

— Zadnja država, ki je bila sprejeta v ameriško Unijo, je bila Arizona. Postala je del Zed. držav 14. febr. 1912.

Kulturna kronika

Slovenska povojna proza (Pismo iz domovine)

Človeku se dozdeva, kakor da je hotel K. napisati filmski sce- narij ali pa da se mu je straho- vito mudilo, kot da bi hotel pr- vi napisati roman iz osvobodil- ne vojske in zato ni mogel po- čakati, da bi dobile predstave njegove pisateljske domišljije določnejše oblike in se utele- sile v resničnih ljudeh in v res- ničnem svetu.

Toda česar Miško Kranjec ni mogel doseči s svojo umet- niško silo, to hoče doseči s pridnostjo, z množino, obenem pa s servilnostjo svojih del. Če si zato ni pridobil bralcev, pa si je pridobil naklonjenost ko- munističnih prvakov in njiho- vih službenih literarnih kriti- kov in se tako povzpela na vrh slovenskih pisateljev v domo- vini, obenem pa si je zagotovil lepe dohodke, medtem ko mn- ogim pisateljem leže rokopiis v miznicah, ker se še niso odloči- li, da bi vdinjali svojo ustvar- jalno moč komunističnim delo- dajalcem in prodali svojo vest za lepe nagrade. Skušnjava je velika, tem večja, čim večja je tvorna stiska, v katero je pah- ni Titov režim ljudstvo. Ven- dar ji mnogi niso podlegli, mar- več so rajši prenehali s pisan- jem. Miško Kranjec pa je do-

V nedeljo vsi na plan — na katoliški dan!

Cleveland, Ohio. — Približal se je 18. junij, ko naša Zveza društev Najsv. Imena priredi lepo zborovanje, lepo snidenje, lepo zabavo. Zato vse, kar leze in gre, vse vse na Brae Burna Garden 25000 Euclid Ave. Ka- zipot je: Euclid Ave. do 250. ce- ste. Vsi vozniki vozite po Eu- clid Ave. Kdor pa nima svoje- ga vozila, naj vzame Euclid Ave. bus št. 212 in se vozi do konca te proge, tam pa vzemite Euclid City bus, ki vas bo pri- peljal prav do prostora. Vod- stvo Euclid Bus Co. nam je ob- ljubilo, da bodo busi tam vedno na razpolago.

Začetek bo takoj po 12. uri (opoldne) in prej ko boste pri- šli, prej se boste zabavali. Od 3 do 4 pa bo kratek program, katerega bo odprl častni pred- sednik Anton Grdina. Nato pa bo prevzel vodstvo programa Rev. Louis Baznik. Glavni go- vornik bo Prezvišeni škof dr. Gregorij Rožman, ki bo govoril v slovensčini; v angleščini pa bo govoril euclidski župan Mr. Kenneth J. Sims. Med govori- pa bosta nastopila tudi dva pev- ska zbora.

Vsi delavci in delavke pa ste prošeni da ste od 12 do 1 ure vsi na določenem mestu, da bo vsa- remu odkazano delo. Od 4 na- prej pa bo ples, za katerega bo- do igrali Zabukovčevi fantje, ki so znani pod imenom "Zabak's Orchestra."

Tako sedaj veste vsi in vse. Vsi ste prav prijazno vabljeni, pa da ne bomo tako rekli kot smo slišali zadnjo nedeljo pri evangeliju: Povabljeni niso bili vredni . . . Na veselo svidenje!

J. Resnik.

— Pri moških kegljaških tek- mah ne smejo biti keglji lažji kot 3 funte. Samo pri ženskih tek- mah smejo biti lažji.

ber trgovec, ki pridno izkorišča konjunkturo in zalaga knjižni trg z novimi deli, pa tudi s po- natisi predvojnih del.

V letu 1948 so izšli naslednji ponatisi M. Kranjčevih prevoj- nih del: izbor njegovih novel izpred vojske, roman "Fara svetega Ivana" in še neka po- vest. Pri branju njegovih pred- vojnih novel se človek šele za- ve, kako zelo se je Kranjec iz- spremenil in kako globoko je pal kot umetnik, kot slovenski pisatelj. Kje je nekdanji Miško Kranjec, ki so ga tako bolele krivice malega človeka, ki je bil tako občutljiv za vsako sve- tohlinstvo, laž, izkoriščanje in nasilje! Kdor bere njegova po- vojna dela, dobi vtis, da spada- jo te stvari končnoveljavno v zgodovino predaprilske Jugo- slavije in da med komunisti ni niti svetohlinec in lažnikov ni ti izkoriščevalce v nastilnikov ter da lahko mirne vesti poje hvalo sedanjim oblastnikom.

"Fara svetega Ivana" je nekaj satirično - političen roman. Tr- dijo, da ga je napisal v bunkerju, ko se je skrival. Godi se v neki fari v Slovenskih gorah, ka- tero je prekrstil v "faro svetega Ivana." Dejanje je dokaj rev- no. Kranjec riše boj med "naprednimi" elementi na vasi, ki jih zastopajo seveda komu- nišči, in sicer v tem slučaju pre- ganjani učitelj, in med reakcio- narnimi elementi. Samo po se- bi je razumljivo, da so pri Miš- ku K. zadnji v prvi vrsti du- hovniki. Zgodbo je postavil v čas tik pred minulo vojsko. V tej knjigi je M. K. brez strahu pred cenzuro s samozodovolj- nim sarkazmom in po mili volji "obračunal" s svojimi nek- danjimi prekmurskimi nasprot- niki in — dobrotniki. Delo mu je bilo morda v veliko notranje zadovoljstvo, ni pa povečalo njegovega pisateljskega ugleda zaradi svoje pristranosti, umet- niške plitvosti in površnega ča- snikarskega sloga. Službena ko- munistična kritika pa ga je nav- vzlic temu z zadovoljstvom sprejela in pohvalila kot reali- stičen, umetniški prikaz razmer v slovenski vasi na Štajerskem fik pred drugo svetovno vojsko. V glavnem mu je očitala samo to, da so nosilci dejanja preveč le posamezni vaški intelektual- ci, ne pa ljudstvo kot tako, da mu je vaško okolje služilo vse preveč samo za zunanji okvir za dejanje, ki se godi v glavnem le med temi.

Tretja njegova knjiga je iz- šla lani in je novela, v kateri opi- suje usodo ženske, ki so jo v nemškem koncentracijskem ta- borišču sterilizirali in ji tako onemogočili njeno žensko po- slanstvo, da postane mati. Po vrnitvi v domovino izgubi zara- di tega še moža, ki je duševni slabič, končno pa le najde živ- ljenjski smisel v aktivnem poli- tičnem in organizacijskem delu v službi "duhovnega ljudstva." Velik človeški problem, ki ga je pa Miško Kranjec obdelal in rešil površno in shematično, — "linijsko."

Slovensko ljudsko gledališče je lani vprizorilo M. Kranjčevo dramo iz življenja prekmurske- ga ljudstva pred vojsko. V njej se prepleta erotični in socialni motiv. Klub skrbni režiji delo na odru ni doseglo posebnega uspeha.

V zadnjem času se je M. K. kot nekaj službeni predstavnik sodobnega slovenskega slovstva lotil tudi literarne in celo umet- nostne kritike, pač kot mojster in učitelj "socialističnega reali- zma."

Vrši se pod pokroviteljstvom ZVEZE DRUŠTEV NAJSV. IMENA

Na programu: govori, godba, petje, jed, pijača, ples Vsi ste vabljeni! — Za vse bo postrežba, za vse razvedrilo!

Vseslovenski katoliški dan

v nedeljo 18. junija 1950
NA ZNANIH BRAE BURN PROSTORI
25000 EUCLID AVE.

"SLOVENIJA" IZHAJA
DVAKRAT NA MESEC
KOT PRILOGA
AMERIŠKE DOMOVINE

Številka 12

Leto 1950

SLOVENIJA

GLASILO SLOVENSKE KATOLIŠKE SKUPNOSTI

DOPISI ZA
"SLOVENIJO"
NAJ SE POSILJAJO
NA NASLOV:

Prof. Vinko Lipovec
447 East 156 St.
Cleveland 10, Ohio, USA.

Naši cilji in pota

"Za naš narod je povezanost in sodelovanje z jugoslovanskimi brati z gospodarskih razlogov očitno najkoristnejše."

Odnose gospodarstva v Sloveniji do sosedov lahko delimo v tri dobe: v dobro pred prvo svetovno vojsko, med prvo in drugo svetovno vojsko in po drugi svetovni vojski.

Pred prvo svetovno vojsko je bilo gospodarstvo v Sloveniji vključeno v gospodarski imperij bivše avstroogrške monarhije. Slovenija je bila bolj na robu tega imperija, zato potisnjena v stran in ni bila deležna tistega napredka kot na primer Češka, Nemška Avstrija, Poljska itd. Poleg tega smo bili Slovenci še številčno zelo slabi, po vrhu pa še v večini bojih s centralno vlado na Dunaju, ki radi tega ni kazala nikoli kakega posebnega zanimanja za gospodarski napredek v Sloveniji. Manjkalo je tudi domačega kapitala, ki se je proti koncu preteklega stoletja komaj začel razvijati, tuj kapital pa je šel tja, kamor je želela dunajska vlada. Bili smo takrat dežela malega človeka, malega kmeta, malega obrtnika, malega trgovca, le tu in tam je bila posejana kaka tovarna večjega obsega. Privlačna točka za nas je bil Trst, tja smo hodili prodajat, tja smo hodili kupovat. Ostali del našega prometa je bil pa vsmerjen na sever v Nemško Avstrijo in na Češko, redki pa so bili naši trgovski stiki z jugom: Hrvaško in Bosno.

V dobi med obema svetovnima vojskama se je položaj bistveno spremenil. Takratne mirovne pogodbe so nas odrezale od naših predvojnih trgov na severu in zapadu in nas usmerile na jug. Vzivali smo se hitro v nove razmere. Gospodarski položaj Srbije in Hrvaške ni bil veliko boljši od našega. Hrvaška sploh ni bila gospodarsko bolj razvita od Slovenije, srbsko gospodarstvo pa je od vojske hudo trpelo, posebno industrija je bila močno prizadeta. Nova država Jugoslavija je imela izrazito agrarni značaj, vse njene posamezne pokrajine so bile predvsem navezane na kmetijstvo.

Moč in važnost industrije se je pokazala že tekom prve svetovne vojske. Zavladalo je splošno mnenje, da je vsaki državi industrija nujno potrebna, da brez nje ni mogoče misliti na gospodarsko samostojnost in ne na zadostno narodno obrambo. Vse države, posebno novorojene, so se hoтеле kar čez noč industrializirati, tudi Jugoslavija. Ker je pa večini držav primanjkovalo kapitala in strokovnjakov, so skušale vse to dobiti od zunaj. Tudi beogradska vlada je šla po tej poti in vabila tuje strokovnjake in tuj kapital v deželo. Ponujala jim je koncesije in carinsko zaščito, kar je bilo za tujce zelo zapeljivo, saj je Jugoslavija imela 15 milijonov konsumentov in poleg tega ni bila revna na industrijskih surovinah. Ni torej čudno, ako so se tuji začeli kmalu in močno interesirati za industrijske investicije v Jugoslaviji, posebno tisti tuji, ki so že od preje poznali avstrijski in srbski trg. To so bili pred vsem tuji iz Srednje Evrope (Nemške Avstrije, Čehoslovaške in Nemčije). Ko so si ti ogledovali razne jugoslovanske kraje, kjer naj bi ustanavljali nove industrije, jim je najbolj padla v oči Slovenija. Poznali so jo že od preje kot del bivše Avstrije, vedeli so, da so Slovenci po svoji kulturi zapadnjaki, po svojem značaju paspneti, ni, pošteni in pridni ljudje. Upoštevali so pa tudi dejstvo, da leži Slovenija na najbolj zapadnem delu Jugoslavije, najbližje Centralni Evropi in da je z njo še najbolj povezana od vseh jugoslovanskih pokrajin navzlic novim državnim mejam. Res ni ta dežela odbarjena prebogata z industrijskimi surovinami, toda carinska zaščita je bila tako velika, da transportni stroški za dovoz surovin in odvoz gotovih izdelkov na jug države niso pri kalkuliranju cen delali posebnih težav. Vse te okolnosti so govorile v prid investiranju kapitala v Sloveniji in industrijskem razvoju te dežele. In res se je industrializacija dežele začela vršiti v velikem in hitrem obsegu. Leto za letom so se ustanavljala nova velika podjetja, posebno v Kranju, Mariboru in Celju, ostala pa povečala kot n. pr. v Ljubljani, Jesenicah in po raznih štajerskih krajih. Kako hiter je bil ta industrijski napredek, se vidi najbolje iz razvoja Pokojninskega zavoda, kjer so bili zavarovani vsi privatni nameščenci, število njegovih zavarovancev se je v 20 letih potrojilo. Isto sliko nam nudi tudi Okrožni urad za zavarovanje delavcev, kjer so bili zavarovani vsi industrijski delavci; bil je med najmočnejšimi, akoravno je obsegal samo teritorij, ki je bil samo desetina jugoslovanske zemlje.

Bistveno važno pa je bilo pri tem razvoju, da vsa ta nova in povečana stara podjetja niso delala morda za slovenski trg, ampak za celotni jugoslovanski. Ni ga bilo podjetja, ki bi ne imelo svojih odjemalcev tudi izven meja Slovenije. Saj so bila ustanovljena in povečana ravno z namenom, da delajo z vsemi jugoslovanskimi pokrajinami. Nekatera podjetja, pa tudi kar cele industrijske panoge, ki so imela do 90 odstotkov svojih odjemalcev zunaj meja Slovenije. To je lahko ugotovil vsakdo na kateremkoli področju. Statistike železniškega prometa, prometnega davka, borznega razsodišča, bančnega prometa, vse je kazalo, kako zelo gravitira naša industrijska proizvodnja na jug. Še celo obrtniki so pogosto imeli svoje odjemalce onkraj Sotle. Da je pa tudi slovenska trgovina imela zelo žive zveze z jugom, pričča razvoj ljubljanske carinarice, ki ji je po malem presledku sledila tudi mariborska, in ki je bila po svojem prometu tretja v državi. Celotne take stvari kot naš krompir, naše sadje in naš les, smo pošiljali na jug države. Vse to je pripomoglo k temu, da smo z lahkoto plačali naš "primanjkljaj" v prehrani, povprečno mesečno do 200 vagonov. Da se je pri vsem tem godilo ljudem dobro,

George F. Kennan, svetovalec State Departmenta za ruska vprašanja in ena največjih avtoritet na tem polju, je napisal članek, ki v njem razmotriva razloge, ki naj bi zadrževali Sovjete, da še ne bodo kmalu začeli nove svetovne vojske. Ker imajo njegove misli velik vpliv na uradno in na javno mnenje v Ameriki, ne bo škoda, ako ga poznamo in presodimo, ali je v vseh točkah pravilno, poleg tega pa dodamo še par misli, ki jih je vzbudil ta članek. G. Kennan si zastavlja vprašanje:

Ali komunisti pripravljajo vojsko? V odgovor citira predvsem znani Leninov izrek: "Obstoj sovjetske države od strani kapitalističnih držav se za dolgo dobo ne da zamisliti, končno mora ena ali druga stran triumfirati. Predno pa pride do tega konca, mora neizbežno priti do cele vrste strašnih spopadov med Sovjetijo in meščanskimi državami. Ta Leninov izrek je še danes dogma za vse komuniste, tudi za Tita. Citirajo ga pa močno tudi protikomunisti, tako da svet hoče videti v njem čisto več, kot je treba. Postaviti ga je treba zato na pravo mesto.

Borba idej! Svoboda ali suženjstvo?

Leninov izraz predvsem ni nič novega. Lenin je porabil za to izrek že stoletja staro resnico da ideje nikoli ne mirujejo, da so vedno dinamične, da so vedno v boju ena z drugo, pa naj si bodo dobre ali slabe. Kakor hitro se ideja umiri, začne umirati, če dolgo miruje, tudi umre. Tako je z idejo svobode, ki je povezana z zsem, kar je dobrega v človeku, tako je z idejo suženjstva, ki temelji na sili in na zanikanju človeške osebnosti. Ti dve ideji se bojujeta med seboj že tisočletja, sedaj zmaga ena, potem zopet druga, vrši se pa ta boj med obema vedno v novih oblikah. V tem stoletju imata obliko svobodne in "ljudske" demokracije. Ta boj je sedaj še prav posebno oster, ker je ideja suženjstva utelešena v komunističnem sistemu, ki jo hoče uveljaviti ne samo z ognjem in mečem, ampak tudi z uporabo vseh nemoralnih sredstev in človekovih slabosti. Premirja med tema dvema idejama ni in ne mo-

pruža zopet Okrožni urad, ki je imel zavarovane tudi vse služkinje in teh je bilo zavarovanih v Sloveniji več kot v vsej ostali državi. Pripomniti moramo, da nočemo navajati služkinjskega števila kot neko merilo za narodno blagostanje, saj položaj služkinj na splošno ni bil zadovoljiv, čeprav se je njihova povprečna mesečna plača tekom zadnjih desetih let dvignila za 50 odstotkov, ostale njihove važne stanovske zahteve pa so stale tik pred uzakonitvijo, ko je izbruhnila zadnja svetovna vojska.

Naša povezanost z jugom pa se ni kazala samo v prometu blaga in kapitala, bila je enako močna tudi v takozvanem notranjem preseljevanju. Po prvi svetovni vojski so se zaprla vrata za naše izseljevanje preko morja in po avstroogrških pokrajinah. Izseljevanje se je torej moralo usmeriti na jug, kamor je bila odprta pot. Naši ljudje so začeli odhajati na Hrvaško in v Srbijo, kjer so dobili primeroma lahko takojšnje zaposlitev. Razkropili so se pa prav po vseh krajih nove države, kamorkoli si prišel, povsod si dobil kakega Slovence, v vseh večjih mestih in krajih pa so si ustanovili svoja društva. Ljudje so jih imeli radi, na splošno so se hitro udomačili. Gospodarsko so hitro napredovali, posebno oni, ki so začeli z obrtjo ali pa bili zaposleni po tovarnah ali javnih podjetjih. Koliko se je že v teh dvajsetih letih med obema svetovnima vojskama nabralo teh notranjih preseljencev, je težko reči, gotovo pa je šlo njihovo število na desetisoče.

Druga svetovna vojska je vse te gospodarske odnose z jugom Jugoslavije na mah uničila. Hitler je na pritisk Mussolinija razkosal državo, akoravno so mu to njegovi gospodarski svetovalci zelo odsvetovali. Nemški gospodarski Gauleiter za Balkan Neuhausen je med vojsko v Beogradu pripovedoval, kako žal je bilo kmalu Goeringu, da je pristal na tako razkosanje Jugoslavije in da ni poslušal Neuhausenovih nasvetov.

Za gospodarske odnose Slovenije do ostale države po

Sožitje med demokracijo in komunizmom?

re biti, obe sta prevec dinamični, zato ima prav Lenin, ko trdi, da se ta boj ne more končati z nobenim kompromisom. Ta Leninov izrek ni torej nič drugega kot aplikacija stare resnice o boju med idejami na odnose med svobodo in suženjstvom.

Lenin govori dalje v tem svojem izreku o "strašnih spopadih" med USSR in meščanskimi državami pred končnim odločilnim bojem. Ne pojasni pa, v čem bodo ti "spopadi" obstojali, prav tako ne pojasnjujeta tega oba in edina neodvisna komentatorja Leninizma: Stalin in Tito. O naravi teh spopadov nas torej dosedaj poučuje samo praksa, izražena v ciljih, sredstvih in metodah "hladne vojne." Trenutno se namreč ti spopadi vršijo v obliki hladne vojne. Ker pa ideje mirovati ne morejo, je jasno, da hladne vojne ne bo konec, dokler se ne spreminijo v pravo vojno ali pa ena od obeh idej omaga že v hladni vojni. Moti se torej, kdor misli, da se da hladno vojno končati s kakim kompromisom, niti daljšega premirja ni mogoče doseči. Zato bo žela politika, ki stremi za kompromisi, ki kratkotrajne uspehe, hoj bo splamtel kmalu znova in zahteva še večjih žrtve, kot so bile one pred kompromisom. Koliko žrtve so na primer zahtevali razni kompromisi z osjo Rim-Berlin, pa vendar vse te žrtve niso mogle zavreti končnega spopada. Trda usoda čaka tudi vse kompromise s komunizmom. Zahtevali so že in bodo še ogromne žrtve, končnega obračuna pa zaustavili ne bodo, ako ena od obeh idej že prej ne omaga.

S tem pa še ni rečeno, da se bo moral končni boj med obema idejama vršiti ravno v obliki nove svetovne vojske. Za vojskovanje je treba pred vsem dveh stvari: orožja in ljudi, ki se hočejo vojskovati. Orožje je stvar, ki se da narediti po naročilu in ne zahteva človeških žrtve. Zanj je treba samo denarja ali pa su-

ženjskega dela. Drugače pa je danes sicer še velika večina ljudi ne naročiti, ne plačati. Samo sila ideje jih lahko prepriča, da žrtvujejo zanj, ako je treba, tudi življenje.

Tu vidimo danes dva zanimiva pojava: v taboru svobode je suženjskega dela. Drugače pa je danes sicer še velika večina ljudi ne naročiti, ne plačati. Samo sila ideje jih lahko prepriča, da žrtvujejo zanj, ako je treba, tudi življenje. Tu vidimo danes dva zanimiva pojava: v taboru svobode je suženjskega dela. Drugače pa je danes sicer še velika večina ljudi ne naročiti, ne plačati. Samo sila ideje jih lahko prepriča, da žrtvujejo zanj, ako je treba, tudi življenje.

Pristaši ideje svobode do sedaj še niso mnogo storili — če izvzamemo radio oddaje —, da bi dobili čim tesnejšo direktno zvezo bodisi z večino bodisi z manjšino v taboru suženjstva. Opažamo pa vedno več smisla po potrebi za takim stikom. Iščejo in odkrivajo se vedno nove poti in novi načini, kako vzbuditi v brezbrizni večini vero v svobodo in upanje v njeno zmago, v manjšini pa utrditi upornost in dvigniti smelost pri razširjanju ideje svobode. Prista-

ši suženjstva bodo seveda hoteli zavreti tak razvoj z novimi valovi preganjanja, toda vsak nov mučenik, ki ga bodo tako naredili, bo nov plamen, ki bo plamtel v čast svobodi in podžigal ljudi k upornosti.

Spoadi med svobodo in suženjstvom bodo torej po vsej verjetnosti vedno hujski, ideja svobode bo v njih trpela več kot ideja suženjstva, pa bo zato tudi imela več uspehov. Do sedaj so sicer pristaši suženjstva imeli dosti uspehov, toda njihove sile so se precej izčrpale. Pristaši svobode pa so komaj šele začeli s svojo taktiko infiltracije v tabor suženjstva in prenesli tako hladno vojno tudi v nasprotnikove vrste. Šele, ko bo hladna vojna divjala v obeh taborih, bo dana možnost presoje, kdaj pride do končnega spopada in kako obliko bo imel.

Zaenkrat pa lahko naredimo samo dva zaključka: Motijo se, ki mislijo, da je med obema idejama mogoč mir ali vsaj premirje. Pristaši svobode bodo po razvoju in značaju dosedanjih spopadov prisiljeni, da se osvobodijo raznih predsodkov n. pr. o vmešavanju v notranje zadeve tuje države in da poiščejo ter organizirajo pristaše svobode — tudi v taboru suženjstva.

Kakšen pomen in namen ima Rdeča vojska?

Komunisti in njihovi nasprotniki so si edini v tem, da ima Rdeča armada dvojen namen: da varuje SSSR in da pomaga bodisi z aktivno udeležbo, bodisi z grožnjo svoje sile, do zmage komunističnim uporom v raznih državah. Ali bo vedno tako? Odgovor na to vprašanje da razvoj komunistične misli o socialni revoluciji.

Marx je učil: Za socialno revolucijo bodo dozorele najprej one države, ki so gospodarsko, posebno pa industrijsko, najnaprednejše. V teh državah bo prišlo najprej do popolne koncentracije kapitala in do popolnega obubožanja širokih ljudskih

švicarska vlada je naročila svojim državljanom naj se preselijo z živežem in ostalimi potrebščinami. Zadnje tako odredbo je švicarska vlada izdala v avgustu 1939.

Zahodni opazovalci sklepajo na osnovi zmanjšanja nemških reparacij Sovjetiji in odpusta nemških vojnih ujetnikov, da nameravajo Sovjeti skleniti z vzhodno nemško vlado separaten mir. Vzhodno nemški komunistični voditelji naj bi dobili zadnji mesec iz Kremļa zagotovilo, da bo Moskva rešila nemško vprašanje v toku enega leta.

plasti. Po njegovem bi morali komunisti stremeti za tem, da izvršijo socialno revolucijo najprej v teh državah in tam koncentrirati vse za socialno revolucijo potrebne priprave. Drugih držav pri tem seveda ni treba zanemarjati, vendar od revolucionarnih gibanj v teh državah komunizem ne sme pričakovati odločilnih uspehov za svetovno socialno revolucijo.

Uspeh socialne revolucije v gospodarsko in kapitalistično tako zaostali državi kot je Rusija bila in je še danes, pa je to Marksovo tezo postavil na glavo. — Treba je bilo na novo utemeljiti teorijo o ruski revoluciji. Storil je to Lenin s tezo, ki se glasi takole: Kapitalistični družabni red je postal mednarodni, čistih nacionalnih kapitalizmov ni več, vsi so povezani med seboj kot členi verige, pa četudi se včasih spopadejo med seboj. Komunizem ne more čakati tako dolgo, do bo mednarodni kapitalizem koncentriran tako ostro kot je že v posameznih naprednih industrijskih državah; mora že preje poiskati najšibkejše člene te mednarodne kapitalistične verige in pri njih poiskati s socialno revolucijo. Rusija je bila tak šibek člen te verige in zato se je mogla tam posrečiti revolucija.

Leninova teza je postala dogma za komuniste, za Marxovo se ne zmenijo več, vsaj začasno. V smislu te Leninove dogme iščejo po svetu take šibke člene v kapitalistični verigi, kar jih pa še ni šibkih, jih pa skušajo omeščati. Rdeča armada naj jim pri tem pomaga z grožnjo svoje sile.

Kaj pa takrat, ko takih šibkih členov v kapitalistični verigi ne bo več? Pristaši svobode se pod vodstvom in ob pomoči U. S. A. zelo trudijo, da bi kmalu prišlo do tega. Kmalu do tega ne bo prišlo, ker je svobodni svet po svojem bistvu počasen v svojem delu in svojih odločitvah, prišlo pa bo, ker spoznanje, da je to neobhodno potrebno za zmago svobode, prodira vedno hitreje v svetovno javno mnenje.

Takrat bodo morali komunisti izmisliti novo teorijo o širjenju komunizma in seveda tudi o vlogi, ki naj jo pri tem igra Rdeča armada. Ali pa se bodo morali vrniti na sedaj opuščeni Marksov nauk. Če bi se to zgodilo, bo to znamenje, da se komunisti ideološko pripravljajo na — končni spopad. Zaenkrat ne Leninizem, ne Stalinizem ne kaže ta nobenih znakov, da bi se komunizem v tej točki vračal nazaj k Marxu. Zdi se, da SSSR trenutno ne misli na ta odločilni boj. Uspehi v Aziji jim verjetno dajejo upanje, da bodo z Leninovo dogmo lahko še dolgo shajali. V to verjame nemara tudi Stalin, ki je ustanovil Kominterno ravno v ta namen, da v praksi oživetvarja to Leninovo dogmo. — A. J.

Švicarska vlada je naročila svojim državljanom naj se preselijo z živežem in ostalimi potrebščinami. Zadnje tako odredbo je švicarska vlada izdala v avgustu 1939.

Zahodni opazovalci sklepajo na osnovi zmanjšanja nemških reparacij Sovjetiji in odpusta nemških vojnih ujetnikov, da nameravajo Sovjeti skleniti z vzhodno nemško vlado separaten mir. Vzhodno nemški komunistični voditelji naj bi dobili zadnji mesec iz Kremļa zagotovilo, da bo Moskva rešila nemško vprašanje v toku enega leta.

K MEDNARODNEMU POLOŽAJU

D. Acheson je dejal pred senatom, ko je poročal o londonski konferenci: "Pred vsem hočem povdariti, da nobeden izmed dvanajstih ministrov na konferenci ni sodil, da bi karkoli predstavljalo neposredno nevarnost za vojno. Trenutno je najvažnejša naloga demokracij z ozirom na znane namere Kremlja," je nadaljeval, "zatreti nevarnost, ki bo nastopila, če se ne bomo pripravili na obrambo pred napadom. Vsi razgovori so jasno pokazali, da naši načrti za skupno obrambo streme le k enemu cilju, ohraniti miru. Toda dokler gradi in vzdržuje diktatura mogočne oborožene sile, morajo demokracije, če hočejo rešiti mir, skrbeti za svojo varnost in vzdrževati enako močne oborožene sile, v enaki pripravljenosti."

"Izgledi za svetovni mir so boljši, kot so bili kdajkoli prej," izjavlja H. Truman. Ameriško javno mnenje, se pa zdi, ni povsem istega mnenja. Po Gallupu je 57% Amerikancev prepričanih, da bo najkasneje v petih letih do vojne s Sovjeti prav gotovo prišlo.

Optimisti se sklicujejo posebnost na miren potek berlinskih manifestacij in celo sodijo, da je Berlin izven vsake nevarnosti. Njih veselje pa bo verjetno bolj kratkokrajno.

Trygve Lie, glavni tajnik Združenih narodov se trudi, da bi hladno vojno končal ali pa vsaj ublažil. Napravil je dolgo pot v Moskvo, kjer je govoril z Molotovim in s Stalinom, se posvetoval v Parizu, Londonu in seveda v Washingtonu. Uspeh njegovih naporov bo menda v tem, da bodo namesto Čankajškovih zastopnikov sedeli v raznih odborih

in svetih ZN Mao-jevi. Priprave za selitev so že v teku. Washingtonu bi bila taka rešitev nemara kar povšeči, saj izjavljajo njegovi predstavniki že zdaj, da "veta" ne bodo uporabili, če se večina Varnostnega sveta odloči za tako rešitev. Tudi francoska vlada razmišlja o tem, kako bi se prilagodila novim razmeram. Pa trdijo nekateri, da Vel. Britanija ni več vodilna. Kako ne. Ona je prva priznala kitajsko komunistično vlado, vsi ostali z USA vred pa lepo počasi capljajo za njo. To kopavanje Čankajška nas spominja na pokop absinskega cesarja Haile Selasija. Ko so Mussolinijeve vojske zasedle Abesinijo, so demokracije nekaj časa razmišljale, nato pa priznale izvršeno dejstvo, pravica je bila pozabljena, Haile Selasije prodan. Podobno, le še veliko slabše se je godilo nekaj let kasneje Čehom; te so pokopali že kar žive. Gentlemanski pakt, ki so ga napravili Angleži z Mussolinijem, ni Londonu prinesel nobenih koristi, tudi Muenchen ni rešil miru! Vstop kitajskih komunistov v ZN bo povzročil za-hodnjakom nove težave, če bo za koristen za dosego svetovnega miru, je pa še veliko vprašanje.

Pomankljivost in nedoslednost demokracij že kaže posledice. Tibet, ki je še pred nekaj meseci iskal na zapadu pomoči, da bi se lažje otepal kitajskih komunistov, ki so se tedaj pojavili na njegovih mejah, se danes z njimi pregovarja. Kaj mu je pa tudi drugega preostalo? Sovjeti so ali bodo skoro na severni meji Indije. In pot iz gora v dolino je lahka!

huđi bolezn, ki ga je za več dni privezala na posteljo, pri maršalu Aleksandru, tedanjem poveljniku Sredozemlja, ponovno interveniral v korist domobrancev in naših civilnih beguncev. Uspeh teh intervencij, se zdi, je bila Aleksandrova pot na Koroško. Žal je bil Aleksandrov prihod za rešitev domobrancev prepozno. Dejstvo pa je, da je dr. M. Krek storil vse, kar je bilo v njegovi moči.

3.) Angleška osma armada je bila precej titofilska, saj je za časa borb v Italiji s titovci vse sodelovala.

4.) Sodeč po poznejših dejstvih, Angleži niso pričakovali, da so jugoslovanski komunisti tako krvočno, zato kasneje, ko so to spoznali, beguncev s silo niso več vračali.

5.) V koliko je bilo poveljstvo SD krivo, če moremo tu o krivdi sploh govoriti, je težko soditi. Zdi se pa nam, da vsaj o subjektivni krivdi ne moremo govoriti. Zaupanje odgovornih mož v angleške obljube je bilo vsekar le malo preveliko. Število žrtev bi bilo verjetno precej manjše, če ne bi bilo to zaupanje tako slepo.

Dopis iz Rima

Nekaj misli o terminologiji in načinih našega razpravljanja o slovenskih političnih problemih. Sploštevani gospod urednik!

Pismo "izobraženca iz Belgije", ki ga je objavila 10. št. "Slovenije" (18 maj, 1950), načinja celo vrsto problemov; da se tega zaveda uredništvo samo, je dokazalo s tem, da je pismu dodalo svoje "kratko pojasnilo". Naj bo zato dovoljeno tudi drugim dodati k pismu in problemom, ki jih pismo načinja, svoje pripombe. Posebno k prvi in tretji točki.

Ad 1) Izobraženec iz Belgije omenja, da rabi pisec članka "Naši cilji in pota" ("Slovenija", št. 2, 19 januar 1950), pojem "suverenost", ki se danes precej pogosto sliši v raznih razpravljanih o slovenskih političnih problemih, precej nejasno. Izraz suverenost — tako se dozdeva človeku — nikdar ne krije pojma, ki ga za "suverenost" uporablja teorija o državi. — V svojem pojasnilu k tej točki, uredništvo ne načinja prav za prav problema, ki ga je J. A. postavil, marveč le pojasnjuje v kakšni zvezi je pisec članka "Naši cilji in pota" rabil izraz "suverena odloča". Na ta način seveda bistvo vprašanja ni rešeno. Ustavimo se rajše zato pri bistvu vprašanja, kaj se prav za prav pod izrazom "suverenost" skriva.

Izraz "suverenost" stvarno pojmujemo kot atribut, ki pripada državi, ne pa narodu, kot etični skupini. Država je namreč politično organizirna družba. Pojm države vsebuje tri sebi lastne in bistvene elemente: narodno oz. bolje rečeno državno ozemlje, ljudstvo in oblast, ki ustvarja zakone in urejuje razmerje med posameznimi državljani. Izvrševanju takšne oblasti, ki udeležuje juridično organizacijo družbe, pravimo "suverenost". Tak pojm ima "suverenost" v "državni teoriji" in takšno vsebino bo izrazu suverenost dala tudi n. pr. vsaka enciklopedija. — Če zato kdo izraz "suverenost", ko razpravlja o slovenskih političnih ciljih, rabi v drugačnem pomenu, je njegova dolžnost, da to vsakič sproti pove. Vprašanje pa je, ali je umestno pojm "suverenost" rabiti v pomenih, ki se ne ujemajo z vsebino, katero je izrazu "suverenost" dala današnja politična terminologija. Če torej pisec "Naših ciljev in potov" pojmuje "suverenost" v vsebini, kakršna mu

po današnji politični terminologiji pripada, istovetno slovenski narod s slovensko državo in s tem dejstvom že postavlja temelje našemu političnemu programu oz. našim političnim ciljem.

Ad 3) J. A. ima za nujno, da bi avtor članka "Naši cilji in pota" dokazal z zgodovinskimi dejstvi in statistikami, "da je za naš narod povezanost in sodelovanje z južno-slovanskimi brati z gospodarskih in narodno političnih razlogov očitno najkoristnejše". Z drugim delom odgovora uredništva, kjer le-to pripominja, da je glede gospodarskih razlogov "imela naša industrija svoj najboljši in glavni trg na jugu. Na sever in zahod, razen lesa, skoro nismo imeli kaj prodati", J. A. in zelo verjetno še marsikateri drugi ne bo popolnoma zadovoljen. Če hočemo namreč z gospodarskimi razlogi statistično dokazati najboljše državno pravno rešitev slovenskega vprašanja — kar je v tujini resda marsikdaj precej težko — moramo razne gospodarske statistike iz različnih dob naše zgodovine med seboj primerjati. Zdi se mi pa, da obe preje omenjeni trditvi ("Naši cilji in pota" ter uredništvo), tega dejstva ni sta upoštevali.

Menim, da so takšne misli prevevale "belgijskega izobraženca", ko je pisal svoje pismo.

roma.

Meštrovičeva razstava

Prejšni teden je bila odprta v kapeli univerze v Syracusi, N. Y. razstava kiparskih del največjega živečega jugoslovanskega umetnika, Hrvata Ivana Meštroviča. Med tem ko hoče brezbojni komunizem izbrisati na jugoslovanskih tleh vse, kar spominja na vero in versko prepričanje, kaže Meštrovič v 25 lesorezih Kristusovo življenje od Oznanjenja do Vnebohoda in s tem svojo in svojega naroda ljubezen do Boga, človeštva in bratstva med narodi. Otvoriti je prisostvovalo nad 3000 ljudi.

V uvodnih besedah kataloga čitamo sledeče globoke misli: "Kiparstvo Ivana Meštroviča je izraz globoke vere. Ta vera je prežeta s prepričanjem v človeško dostojanstvo in njegovo rešitev v veri. Meštrovič sovražni vojno in vsa zla, ki jo spremljajo, kakor intolerantnost, moralno propalost in duhovno zmedo. Njegova umetnost zavrača materializem in vidi cilj človeškega življenja v posvetitvi za cilje krščanstva."

Meštrovič pa je rekel o sebi: "V moji domovini vlada režim, ki vidi v veri prazne predsodke. Tam ni mesta za mojo umetnost. Kamorkoli bodo moja dela že šla, bodo nosila s seboj moj cilj: govoriti ljudem, ki mislijo."

Ameriški časopisi hvalijo razstavo kot manifestacijo aktivnosti jugoslovanskih političnih beguncev v Ameriki.

Po zadnjih poročilih izgleda, da so se odnošaji med Avstrijo in Jugoslavijo izboljšali. Vedno več ljudi prihaja iz Jugoslavije na obisk v Avstrijo in tudi Avstriji dobe sedaj lažje dovoljenje za potovanje v Jugoslavijo. Tudi sportniki so navezali prve stike. V Zagrebu je bila tekma med avstrijskimi in jugoslovanskimi teniškim moštvi. Zmagala je Jugoslavija. Jugoslavija sta predstavljala Palada in Branovič. Kakor je znano, je Punčec na gostovanju v Egiptu "izbral svobodo" in prosil za azil. — V smučarskem dvoboju med Celovcem in Trzičem je zmagal Celovec. Tekme so bile na Zelenici.

Domovina v titovskem časopisju

Megalomanija. "Slovenski Poročevalec" z dne 6. maja poroča, da so jugoslovanski oblastniki prekrstili luko Ploče ob izlizu reke Neretve v "Kardelijevo." Zdj imamo v Jugoslaviji že polno prekrščenih mestnih imen, katerim so dali imena po komunističnih veljakih. Zdj imamo tam že Titov grad, Rankovičev, Kardelijevo itd. Kakor nekdanji monarho-diktatorji, tako delajo sedaj komunistični veljaki, da bi na ta način ovekovečili svoje osebe. Samo radovedni, koliko časa bodo ostala ta imena —

Zelo važna zadeva je v Titovini osebna izkaznica. Brez te je človek v komunistični državi kakor pes brez znamke: če dobi konjač psa brez pasje znamke, ga takoj vjame v svojo zanjko in ga prekuha v čajfo. Za to moramo razumeti, da se v "Slovenskem Poročevalcu" nekdo zahvaljuje za dolgo zahvalo najditelju, ki je našel njegovo izgubljeno osebno izkaznico in mu jo je vrnil ...

Mesto rib—korenje. Isti "Poročevalec" piše o ljubljanskih delikatesnih trgovinah, da prodajajo pol kilogramske kozarce, na katerih je napisano, da so nori izbrane ribe. Ko pa odpreš kozarec, da bi se oslastil z izbornimi ribami, pa najdeš v kozarcu mesto rib — kuhano korenje.

Izkavanje gozdov se je letošnjo pomlad pričelo s pomnoženom naglico.

Titovo slovensko časopisje poroča iz vseh raznih krajev Slovenije, koliko delavnih brigad je že na delu v gozdovih, da bodo izvršile plan gozdne sečnje. 16. maja je bilo v gozdovih že 5313 ljudi na prisilnem delu v gozdovih.

Železniški most čez Dravo v Mariboru, ki je bil porušen med vojno, so šele sedaj po petih letih obnovili, istotako tudi železniški most pri Otočah. S tem delom se zelo bahajo ... V Avstriji so železniške mostove, ki so bili med vojno porušeni, že davno popravili ...

Vas Dražgoše se polagoma dviga iz razvalin. Kakor je znano, so se tam pred dobrimi osmimi leti naselili nekateri komunistični partizanski oddelki in od tam vršili vojaško popolnoma brezpomembne akcije, da so dražili Nemce. Vaščani so bili po veliki večini protikomunistično usmerjeni in so prosili komuniste, naj se umaknejo iz vasi, da je ne bodo Nemci uničili. Komunisti so se pa široko ustili: "Naj le Nemci pridejo, jim bomo že pokazali. Ni se treba nič bati, mi bomo Nemce napodili." Ko pa so se na to približali nemški orožniki in vojak, ki so pa junaški komunisti pokazali pete in pustili nesrečno vas usodi. Nemška soldateska se je sedaj maščevala nad nesrečnim civilnim prebivalstvom, postrelili so 46 vaščanov v starosti od 13. do 80. leta, požgali 82 stanovanskih hiš z vsemi gospodarskimi poslopji, porušili so celo župno cerkev in vas popolnoma izravnali, da se ni poznalo, kje je prej stalo kako poslopje. Ostale prebivalce — žene in otroke pa so odvedli v koncentracijska taborišča. To je bil sad komunističnega "junastva" ...

Gospodarstvo na državnih ekonomijah je pogosto najslabše. Tako poroča "Ljudska Pravica" z dne 16. maja, da državna ekonomija v bližini Slov. Konjic tako vodi svoje gospodarstvo, da se že na prvi pogled ločijo njeni vinogradi od privatnih, ker so vsi zanemarjeni in poraščeni s travo.

Ko so se zanimali, kje bi bili vzroki tega slabega gospodarstva, so "odkrili" da ta ekonomija še nima "dinamičnega plana delavne sile" za vse leto, am-

pak dobi tak plan sproti za vsak mesec posebe. Kljub večkratnim predlogom, ki jih je dala uprava ekonomije na razna uradna mesta, še danes ne vedo, koliko ljudi bodo lahko zaposlili v posameznih mesecih ... Plan za april so sicer prejeli, bil je še dosti točen, toda — aprilsko vreme se ni hotelo ravnati po — planu. Deževno vreme je povzročilo, da plana niso mogli izvršiti. Vsa zaostala dela bi bilo treba nadomestiti v maju. Toda planska komisija se je držala "plana" ter je znižala za maj število delavcev za 11 ljudi, tako ni bilo mogoče nadomestiti del, ki so ostala neizvršena iz aprila, ker dobi ekonomija toliko živilskih nakaznic, kolikor oseb se določi v "planu." ... Tako ekonomija ni mogla okopati vinograda ... Ekonomija Loče pa je dobila "plan", ki določa za njo največ delavne sile za mesec november, ko je že vse delo izvršeno ...

V murskošoboškem okraju je n. pr. zadrudna ekonomija v Ropci. Pri pregledu njenega zemljišča je ugotovila okrajna kontrolna komisija, da je 7 ha zadrudnega zemljišča, ki ni bilo že nekaj let nič obdelano. "Brigadir," ki bi moral voditi dela pri tej zadrudni ekonomiji, je bil vsak dan pijan od vina, ki ga je pridelala zadruga. O delu in pridelkih ni nihče vodil kake kontrole. V skladiščih je našla komisija polno pckvarjenega žita in krompirja, ki bi ga bili morali posejati oziroma vsaditi, 36 vreč umetnega gnojja, ki ga niso porabili, 40 voz hlevskega gnojja, ki ga niso navozili na njive, dveh voznih konj ne uporabljajo, ker ni — vprege. L. 1948 je prejela ekonomija 8 glav goveje živine, ki pa je vsled mraza in neprimerne krmitve postala vsa bolna, da so jo morali letos marca vso poklati. ... To je slika komunističnega gospodarstva na kmetijah, potem ni čudno, če ni živil v Jugoslaviji in potem država ropa svobodnim kmetom zadnja zrna žita in krompirja, da more za silo preživljati mestno prebivalstvo.

Ubogi kmet! "Slovenski Poročevalec" priobčuje 16. maja sledečo značilno notico: Od Ponceja do Pilata! Posestnik Cene iz Motnika je prinesel v Kamnik, to je 25 km daleč, 14 kg masti kot obezno oddajo namesto prašiča. Najprej še je obrnil na okrajni magacin, da bi tam prevzei maščobo. Toda od tu so ga poslali na odkupno podjetje "Zivino — odkup." Tudi tukaj niso vedeli, da je njihova naloga odkupovati maščobo, ter so ga poslali v klavnico. Tudi tja je bila pot zaman. Poslali so ga odtam na odkupno podjetje "Mleko." To pa tudi ne odkupuje maščob in so ga poslali na kmetijsko zadrugo. Tu ista pesem! Kmeta so odslovili. Ta sedaj ni vedel, kam najnese mast, ki jo je nosil seboj od 8. do 4. ure sem in tja. Zdj je pa odšel kmet na poverništvo za državne nabave, tu se je za ubogega kmeta zavzel sam poverjenik, šel z njim v kmetijsko zadrugo, ki je končno vsled te intervencije prevzela mast.

Zagreški živilski trg — sl. ka razmer. "Slovenski Poročevalec" z dne 18. maja priobčuje zanimivo poročilo iz zagreškega živilskega trga. Kakor je znano, sta v Jugoslaviji "dva trga," to je vezana državna trgovina, kjer se kupuje na živilske izkaznice in pa taksovani svobodni trg, kjer morejo kmetje svobodno prodajati živila. Ta svobodni trg je nekako resnična slika vrednosti dinarja in pa življenjskih razmer v državi. Kar dobe ljudje na živilske izkaznice, je daleč premalo za zasilno preživljanje, mnogi pa sploh teh izkaznic ne dobivajo, tako je velik del prebivalstva

navezan na svobodni trg, na "črno borzo," ki je nekako uzakonjena.

Slov. Poročevalec piše: "Kljub visokim cenam so zagrebske gospodinjne pridno segale po živilih in jih odnašale domov. Kupovali so pa tudi kmetje ... Cene posameznim živilom pa so bile naslednje: Svinjska mast 500 dinarjev kilogram, ocvirki 350 din kg, surovo maslo od 500 do 600 din za kilogram, liter mleka 40 din, eno jajce 12 din, bela moka 190 din kg, krompir 30 dinarjev kilogram, kokoš ali raca 500 do 550 din komad, zelenjava od 25 do 40 din kg, sladka paprika 700 do 800 din kg, kos mila 100 din."

Iz tega poročila se jasno vidi, da so celo kmetje primorani kupovati živila na tem trgu za drag denar, ko jim je režim pobral po nizkih cenah njih pridelke.

Če primerjamo cene tem živilom z onimi v U. S., vidimo, da dobiš tu za 45 centov toliko masti, kolikor jo moreš kupiti v Jugoslaviji za 500 dinarjev. Za en dolar dobiš v Ameriki približno 4 kg najboljšee bele moke, v Jugoslaviji stane ista količina okrog 760 dinarjev. Surovo maslo je v U. S. približno 75c za funt, v Jugoslaviji stane ista količina okrog 300 dinarjev. ...

Iz tega vidimo, da dobiš v Jugoslaviji na prostem trgu za približno 700 do 900 dinarjev toliko živil, kolikor jih dobiš v Ameriki za en dolar. To je torej nekako notranja in kupna vrednost jugoslovanskega dinarja, en dolar za 700 do 900 dinarjev. ... Če pa kdo pošlje v domovino dolarje, kar bi vsakemu odsvetovali, pa dobe doma komaj 50 dinarjev za en dolar. ... Tako država osmuka tudi tu nesrečno prebivalstvo ...

Kominform povečuje živčeno vojsko proti Jugoslaviji

Poročila iz Madžarske potrjujejo, da je Kominform v zadnjem času povečal silo "živčne vojne" proti Jugoslaviji. Madžarski vojaški in policijski ukrepi na meji imajo cilj oplatišiti Jugoslovane. Madžarska tajna policija je v gotovih krajih proglasila obsedno stanje. V Pečuhu je bil hotel Pannonia preurejen za potrebe policije. Ruski strokovnjaki, ki so že v Szegedu preuredili hotel Tisza, so sedaj na delu, da preuredijo tudi ta hotel. Glavno pažnjo pologajo na zapore in "celice za priznanje" (véasih smo rekli zasliševanje). V Pečuhu je dobila tajna madžarska policija AVH nove oddelke, tako zvano "drugo fronto." Ta policija ima pod seboj vse one vojaške oddelke, ki so na jugoslovanski meji. Obenem nadzira ves promet z Jugoslavijo in one ljudi, ki imajo tam svoje sorodnike. Straže na jugoslovanski meji so bile v marcu znatno povečane, zlasti z oddelki, ki so jih potegnili iz severa in vzhoda ter celo avstrijske meje. Tudi Sovjeti so potegnili svoje trupe v bližino jugoslovanskih meja. V aprilu je bila cela sovjetska oklopna divizija iz Gyorszabadhegy premaknjena na jug. S seboj je odpeljala celo pohištvo, vrata in okenske okvirje.

Ameriški radiološki strokovnjaki si trenutno belijo glavo o uporabi tako imenovanih smrtnih žarkov. Ti nevidni elektromagnetni žarki, slinči rentgenovim žarkom, naj bi v nekaj dneh uničili vsako življenje na prostoru, ki bi ga obsijali. ... Norveška ruši vleiko podmorniško oporišče pri Bergenu, ki so ga zgradili Nemci v zadnji vojni. Vrok? Združene države in Britanija tega oporišča ne bi mogli izkoristi, pač bi bilo jako prikladno sovjetski podmornicam.

KDO JE KRIV

Odgovor na članek "Velika žrtev" v "Klicu Triglava" od 15. maja 1950.

"Usoda slovenskih domobrancev se ni odločala šele v majskih dneh na Koroškem; mnogi mero-dajni slovenski voditelji vedo, da se je o tem razpravljalo že mesece prej."

V omenjenem časopisu poskuša nepodpisan članek vreči odgovornost za vetrinjsko izdajo na slovenski Narodni odbor ter na slovenske politike v zamejstvu.

Članek je za neobveščene-nega bralca precej nejasen, to dokazuje že navedeni odlomek. Pod razpravljanjem o usodi domobrancev že mesece prej misli pisec verjetno konferenco poveljnikov raznih jugoslovanskih protikomunističnih oddelkov pod predsedstvom generala Damjanoviča februarja 1945. Na tej konferenci je bilo sklenjeno, da se vsi ti oddelki podrede generalu Damjanoviču ter se zbero na Krasu in ob Soči.

Slovenski domobranci tega sklepa niso izvedli; ne ker ga ne bi marali, ampak ker ga niso mogli. Srbski oddelki so se pod partizanskim pritiskom pregodaj umaknili na Sočo, tako se je partizanom posrečilo prepričati domobrancev umik na zahod. Odprta je ostala samo še pot na sever. Morda pa misli članek, da bi se morali domobranci umakniti že prej, v marec ali začetkom aprila? V tem slučaju kaže pomanjkljive sposobnosti za presojo psihološkega stanja, ki bi nastalo v deželi in med samimi domobranci.

Slovenski protikomunistični borci so vztrajali do zadnjega trenutka upajoč, da bo le še

prišla od kod rešitev. S tem so omogočili neštetim zavednim Slovincem, da so se rešili pred rdečimi nasilniki.

Vetrinjska predaja je v nasprotju z določbami mednarodnega prava; nihče je ni mogel predvideti. Preveč smo verjeli angleškimi obljubam, to je bil naš greh. Greh nas vseh.

Sicer pa članek sam vse to dobro ve, o tem sem prepričan, kakor ve tudi o 4 brzobjavkah NO od 3. maja. Toda ni mu do resnice, kar je dokazal že v drugih člankih objavljenih v "Slovenski Pravdi." Poznamo ga po vsebini in slogu njegovih člankov, ki so si na las podobni, pa naj že piše o čemer koli.

Franc Pirnat.

V Vel. Britaniji, krajem maja 1950.

Navedeni dopis objavljamo na željo pisca, ki nam ga je poslal. Ob tej priliki pa želimo ugotoviti o tem vprašanju ljudi od svoje strani nekatera dejstva.

1.) Angleži so po vsej verjetnosti vrnili domobrance v smislu med zavezniški sklenjenega dogovora, ki je določal, da naj se po vojni vrnejo vsi nasprotniki domačih režimov domov. Ti naj potem preiščejo in presodijo njihov postopek ter ugotove eventualno krivdo v smislu demokratičnih načel. Kaj je tak sklep pomenil za izročene, smo mi kot dobri poznavalci komunizma vedeli, ne pa zapadnjaki ali pa morda tudi niso morali vedeti.

2.) Dr. M. Krek je zavezniško poveljstvo za Sredozemlje o razmerah v naši domovini ponovno obširno informiral in razložil pomen in smisel domobranstva, prav tako tudi angleške vlado. Ko je zvedel za razmere na Koroškem je kljub

Družba sv. Družine

(THE HOLY FAMILY SOCIETY)

Ustanovljena 29. novembra 1914.

▼ Zedinjenih Držav Severne Amerike **Sedež: Joliet, Ill.** Inkorp. v drž. Illinois 14. maja 1915

Naše geslo: "Vse za vero, dom in narod; vsi za enega, eden za vse."

GLAVNI ODBOR:

Predsednik: FRANK TUSHEK, 716 Raub St., Joliet, Illinois
1. podpredsednik: STEVE J. KOSAR, 2222 No. Major Ave., Chicago 39, Ill.
2. podpredsednik: ANN JERISHA, 658 No. Broadway St., Joliet, Ill.
Tajnik: FRANK J. WEDIC, 301 Lime St., Joliet, Ill.
Zapisnikar: JOHN NEMANICH, 650 N. Hickory St., Joliet, Illinois
Blagajnik: ANTON SMREKAR, 1012 Vine St., Joliet, Ill.
Duh. vodja: REV. GEORGE KUZMA, Wilton Center, Peotone, P. O., Ill.
Vrh. zdravnik: JOSEPH A. ZALAR, 351 N. Chicago St., Joliet, Ill.

NADZORNI ODBOR:

ANDREW GLAVACH, 1748 W. 21st St., Chicago, Illinois
ANNA FRANK, 2843 So. Pulaski Rd., Chicago 23, Ill.
JOSEPH JERMAN, 20 W. Jackson St., Joliet, Illinois

POROTNI ODBOR:

JOSEPH PAVLAKOVICH, 39 Winchell St., Sharpsburg, Pa.
MARY KOVAČIĆ, 2456 So. Avers Ave., Chicago, Illinois
FRANK LESS, 1206 Chestnut St., Ottawa, Ill.
Predsednik Atletičnega odseka: JOSEPH L. DRASLER, No. Chicago, Ill.

URADNO GLASILO:

AMERISKA DOMOVINA, 6117 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio

Do 1. jan. 1950 je DSD izplačala svojim članom in članicam in njih dedičem raznih posrptnin, poškodbin, bolniških podpor ter drugih izplačil denarne vrednosti do četrtilijona dolarjev.

Društvo za DSD se lahko ustnovi v vsakem mestu Zdr. držav z ne manj kot 5 člani (cam) za odrasli odedek. Sprejme se vsak katoličan moškega ali ženskega spola v starosti od 16 do 60 let. V mladinski odedek pa od rojstva do 16. leta.

Zavaruje se za \$250.00, \$500.00 ali \$1,000.00. Izdajajo se različni certifikati, kakor: Whole Life, Twenty Payment Life in Twenty Year Endowment. Vsak certifikat nosi denarno vrednost, katera se vsako leto viša.

Poleg smrtnine izplačuje DSD svojim članom (cam) tudi bolniško podporo iz svoje centralne blagajne, kakor tudi za razne operacije in poškodnine.

Mesečna plačila (asesments) so urejena po American Experience tabell.

DSD je 119.93% solventna, kar potrjujejo izvedenci (actuaries).

Uradni jezik je slovenski in angleški.

Rojakom in rojakinjam se DSD priporoča, da pristopijo v njeno sredo!

Za vsa morebitna pojasnila in navodila se obrnite pisмено ali ustmeno na gl. tajnika: FRANK J. WEDIC, 301 Lime St., Joliet, Ill.

KARL MAUSER:

KAPLAN KLEMEN ROMAN

Kako je vendar človek šibak! Po koloniji je slišati hripavo petje in zateglo kričanje.

"Na spodnjem koncu so," priloščuje Klemen.

Nekaj ljudi gre proti mestu. Klemen ugame po korakih, ki se oddaljujejo.

Malo pred polnočjo je hrup na koncu kolonije narastel. Klemen je priprl oči. Hrup se je bližal.

Klemen je vstal in stopil k oknu.

Pijana družba je prišla do kapele. Klemen razloči posamezne vzklike.

"Zgine naj! Ob naši beračiji bi rad užival! Še kozarec žganja nam zavidaj."

V prvem hipu spreleti Klemen misel, da bi ugasnil luč in se potuhnil. Toda ko se premisli. Ne, pačakati jih hoče! Naj se nocojšnjo noč zlomi prvi val. Potlej bo nemara boljše.

Klemen čuti, da se je množica premaknila. Vse v njem se je napelo.

Tedaj se je razdivjal vihar. Vzdignilo se je vpitje.

"Ven naj pride, če si upa! Tako je! Ven naj pride!"

Klemen s stisnjenimi pestmi stmi skoz okno. Nato vrže glavo kvišku in vzravnan stopi pred vrata.

Nemir se je za hip polegel. Z bežnim pogledom ošine Klemen vso množico. Spreddaj je Resnik. Pijan, da se komaj lovi. Koj za njim stojita Križnar in Koritnik.

Tudi Mohor je zraven, nekaj mladih, celo nekaj žensk. Prav zadaj stoji Plaznikova.

Klemenove oči se zavrtajo v množico.

Nihče ne ve nič reči. Vsi čakajo, da bo nekdo zavpil in da bodo kriknili za njim.

Resnik je motoglavo omahnil naprej.

"Potice nam dajte!"

"Tako je!" kriči pijano Mohor. "Naši otroci se črnega kruha nimajo."

"Zato, ker očetje pijejo žganje," useka Klemen. Ni se mogel zdržati, ko je zapazil pijanega Mohorja.

"Ste ga slišali?" krikne Resnik. "Še drobtinice nam ne privoščijo. Sam je sit, seveda."

Mladi so kriknili za Resnikom in pričeli riniti proti Klemenu.

Ni se premaknil. Stal je kakor vkopan in mirno zrl v gnečo.

Nekaj starejših se je umaknilo nazaj.

"Udari ga," krikne Križnar in se pijan nagne proti Koritniku, ki je stal najbližje.

Koritnik pijano bulji v Klemena.

"Udari," kriči Križnar. Mladi vpijejo za njim.

Klemen se rahlo skloni naprej, kakor da hoče z golimi rokami poriniti množico nazaj.

"Kdor misli udariti, naj udari," reče glasno. Njegova široka ramena so kakor plot pred ljudstvom.

V gneči je zmeda. Klemen razločno vidi, da se Mohor umika. Tudi ženske reinejo iz ospreddja nazaj.

"Kdor misli udariti, naj udari," ponovi Klemen.

Resnik pijano gleda po ljudih. Nihče se ne zgane.

Klemen se vzravna.

"Komur sem storil krivico, naj se oglasi."

Tišina. Tedaj se Resnik skloni k tlom.

Klemen nagonsko čuti, da se mora nekaj zgoditi. Premakne se za korak, toda v istem hipu zamahne Resnik z roko.

Klemen dvigne desnico, kamen oplazi rokav talarja in zadene kost pod očesom. Kri se mu pcedi čez lice.

Issued Every Thursday for the Yugoslavs in Wisconsin
Tedenska priloga za Slovence v Wisconsinu

O B Z O R

THE WISCONSIN YUGOSLAV OBSERVER — AFFILIATED WITH THE "AMERICAN HOME" DAILY

Address All Communications to
OBZOR PUBLISHING COMPANY
830 So. 5th St. Milwaukee 4, Wis. Tel. Mitchell 5-4373

LOKALNE VESTI

Ena tretjina prebivalcev v državi Wisconsin je rimo-katoliške veroizpovedi

Pravkar izdana statistika prebivalstva države Wisconsin za leto 1949 izkazuje, da je v državi 934,048 rimo-katoličanov, kar predstavlja eno tretjino vsega prebivalstva. V tej številki je vključen narastek 18,571 tekoma leta 1949. Med temi 18,571 je 4,740 spreobrnjenecv (converts), t. j. takih ki so prestopili v katoliško Cerkev iz drugih veroizpovedi. Razdeljeno po škofijah je v milwauški nadškofiji 421,308 katolikov, v Green Bay škofiji 213,953, v La Crosse 142,609, v škofiji Superior 67,552 in v Madison škofiji 88,626. Vseh rimo-katoliških duhovnov je v Wisconsinu 1,849, od teh 903 v

Milwaukee, 378 v Green Bay škofiji, 290 v La Crosse, 118 v Superior in 160 v Madison škofiji. Katoliških župnij je v Wisconsinu 791, od teh 260 v milwauški nadškofiji, 174 v Green Bay škofiji, 151 v La Crosse, 77 v Superior in 129 v Madison škofiji.

Kaj je razlika med novimi ledenicami na trgu?

Ali ste že kdaj premišljali, kakšna je razlika med novimi ledenicami na trgu, ki so izdelka 1950? Tukaj je vse razloženo. Ako primerjate ta ali oni model z Frigidaire, jih primerjate ledenico, ki je že dolgo priznana kot voditeljica med vsemi ledenicami. Kar poglejte njeno zunanjo obliko, izdelka 1950, za katero je napravil obris eden najslavnejših inženirjev v industriji, Raymond Loewy. Potem poglejte v njeno notranjost, za katero so napravili načrt najboljši inženirji pri General Motors, da so dali Frigidaire lastnost, ki jo napravljata najbolj trajno, najbolj vestno ledenico na trgu. Zato ni čudno, če druge ledenice ne morejo niti sveče držati Frigidaire.

Pomnite, kadar kupujete ledenico, je najboljša, ki jo more vaš denar kupiti, Frigidaire. In najboljše kupite v Northeast,

kjer vam dajo največ za vašo staro ledenico, ako jo zamenjate za novo Frigidaire, ker dobi do \$100 za vašo staro ledenico. Northeast ima v zalogi vseh vrst Frigidaire od \$189.95 naprej, in sicer 3 vrst, štirih serij in deset velikosti. Ako bi radi vedeli, koliko vam bodo dali pri zamenjavi za vašo staro ledenico, pokličite Northeast takoj in sicer je njih telefonska številka: REdwood 1-2303.

Razkrinkanje delovanja slovenskega komunizma

(Nadaljevanje s 1. strani.)

brali te dokumente za odstranitev?

Mr. Cvetič: Bil je tako: — Urad Amer. Sl. Kongresa smo zaprli in vsi rekordi so bili tam. To je na 943 Liberty Ave. Na dolgo priznana kot voditeljica med vsemi ledenicami. Kar poglejte njeno zunanjo obliko, izdelka 1950, za katero je napravil obris eden najslavnejših inženirjev v industriji, Raymond Loewy. Potem poglejte v njeno notranjost, za katero so napravili načrt najboljši inženirji pri General Motors, da so dali Frigidaire lastnost, ki jo napravljata najbolj trajno, najbolj vestno ledenico na trgu. Zato ni čudno, če druge ledenice ne morejo niti sveče držati Frigidaire.

Mr. Tavenner: Mr. Cvetič, ali bi radi še kaj povedali ali dodali k izpovedim, ki ste jih tukaj navedli?

Mr. Cvetič: — Da. Po sedmih letih včlanjenja v komunistični partiji, po obiskovanju njenih razredov in partijskih sej, mislim, da morem z dobro avtoriteto reči, da je edini interes in smoter komunistične partije v vseh njenih pokreth: v strokovnih unijah, v masovnih organizacijah, v cerkvenih organizacijah, v veteranskih organi-

zacijah — da izrabi te organizacije kot svoje orodje za STRMOGLAVLJENJE AMERISKE VLADE.

Vem, da je povprečen Američanec kakor povprečen človek po vsem svetu sploh zainteresiran za mir, kakor smo za mir zainteresirani vsi skupaj. Toda NAVIDEZNE mirovne kampanje, organizirane po komunistični partiji v Zed. državah, so organizirane za en sam smoter in cilj — za razorožitev večine ameriškega ljudstva, da bo komunistom laglje ZAVLADATI NAD AMERIKO!

Kraška kamnoseška obrt

15425 Waterloo Rd. Ivanhoe 1-2237 EDINA SLOVENSKA IZDELOVALNICA NAGROBNIH SPOMENIKOV

DO YOU GET ENOUGH VITAMINS?

You can't feel and look your best unless you do. If you are in doubt, we invite you to make the following test at our risk.

Get a package of sixty, One-A-Day (brand) Multiple Vitamin Capsules. Take one capsule every day for sixty days. If you are not satisfied your druggist will refund your money. Be sure to get One-A-Day (brand) Multiple Vitamin Capsules, the kind that has this trademark

DELO DOBIJO

Ženska dobi delo
Sprejme se srednje staro samosko žensko ali vdovo za hišno delo k vdovcu, poznejša ženitev ni izključena. Stanovanje obstoji iz treh sob. Vprašajte na 1938 E. 81. St. ali pokličite CE 1-0235. (118)

Delo na farmi
Delavec, ki se razume na delo na farmi, dobi takoj dobro delo, dober dom in dobro plačo na Drenikovi pristani v Wickliffe, Ohio. Kogar zanima naj pokliče in pridemo ponj: John Drenik, Wickliffe 3-0886, ali pa RE 1-3300. (x)

MALI OGLASI

Hiša za 2 družini
Naprodaj je hiša za 2 družini, 10 sob in kopalnice, nahaja se na 1586 E. 26. St. Cena je \$7,500 in vključuje tudi pohištvo. Vprašajte istotam za podrobnosti. —(117)

Opremljena soba
V najem se odda lepa opremljena soba kakoli slovenski ženski srednjih let, ki dela. Pokličite UL 1-4563. (117)

Hiše naprodaj
Na E. 95 St. severno od St. Clair Ave. sta naprodaj dve hiši, vsaka za eno družino, 6 sob vsaka; plinska gorkota, nova barva.

Krasna hiša za 2 družini, 6 in 6 sob, vse v prvovrstnem stanju. Za podrobnosti se obrnite do

Danielson Realty Co.
1429 Hayden Ave.
GL 1-4043 ali GL 1-5460 (118)

2 farmi naprodaj
Blizu Painesville sta naprodaj 2 farmi. Ena je 50 akrov, za 3 družine, traktor in orodje ter oprema; blizu jezera. Cena je \$13,900.

Druga meri 50 akrov in sicer 10 akrov gozda, 10 akrov grozdja; cottage in hlev, garaža, voda teče čez farmo, kokošnjak, les in orodje vredno \$2500. Vse se proda za \$6500. Lasčnik prevzame vknjižbo. Za podrobnosti pokličite S. Lucio, lastnik, GL 1-4226. (118)

For your VACATION Welcome to
CHRISTIANA LODGE
Slovenian Resort
• The Hotel has 30 rooms with connecting showers, Central dining room, with American slovenian cooking, All sports, private beach, boating and fishing, Cater to overnight guests, 260 miles from Cleveland. Located on U.S. 112. Write for folder.
CHRISTIANA LODGE
Dominik Krasovec, Prop.
P.O. Edwardsburg, Mich.
Phone 9126 F5

VAS MUČI REVMAZEM?
Mi imamo nekaj posebnega proti revmatizmu. Vprašajte nas.

MANDEL DRUG slovenska lekarna 15702 Waterloo Rd.

MAX'S AUTO BODY SHOP
MAX ZELODEC, lastnik 1109 E. 61st ST. TEL. Utah 1 - 3040
Se priporoča za popravila in barvanje vašega avtomobila. Delo točno in do bre.

Tune in... the AMERICAN-JUGOSLAV (SLOVENIAN) RADIO HOUR OF MILWAUKEE

A Program of Classical and Folk Music of Slovenia

Every Sunday Morning 11:00 to WEXT 12:00 C. S. T. 1430 Kilocycles

English and Slovene Announcements!

IMENIK SLOVENSkih IN SLOVENCem NAKLONJENIH TRGOVSKIH PODJETIJ IN OBRtNIKOV V MILWAUKEE

RIppLE'S SHOE STORE, 629 West National Ave.—Tel.: OR 2-9783.

DR. FRANTZ E. C., Dentist, 526 W. National Ave.—Tel. OR 2-1370.

PERKO GARAGE & SERVICE STATION, 426 S. 6 St., tel.: BR 2-3660 and BR 2-0119.—Sinclair Gasoline and Oil.

FAY DRUG CO., Pharmacy, 738 So. 5th St., tel.: OR 2-2156.

GLOJEK F. A., Attorney, 6227 West Greenfield Ave., tel SPRing 4-3414; Res.: 5400 W. Hayes Ave., tel.: MI 5-1728.

PHONE: Mitchell 5-4379

H. C. FISCHER & SONS Wholesale & Retail Dealers in FRESH AND SMOKED FISH 1426-1430 So. Second Street Milwaukee

SANITARY SODA WATER CO. 1430 So. 69th St., tel.: Greenfield 6-3620.

SPUR Bottling Co. (Soda and Spring Water), 232 W. Bruce St.; tel. MA 8-1152.

KOCH RUDOLPH R., Jeweler, 1116 W. National Ave., tel.: MI 5-6653.

CITY LIQUOR DISTR. (Frank Kohn, Prop.), 1229 So. 51st St. — Tel.: MI 5-2660. (Fine Villa Wines.)

GOOD HOPE CEMETERY

S. 43rd and W. Cold Spring Rd. Milwaukee, Wis.

Za cene grobiščem in vse druge informacije pokličite: Mitchell 5-8478

Avtobusna postrežba vsako sredo in nedeljo popoldne od Pilgrims Rest pokopališča

WATER, WATER, EVERYWHERE — and best of all, IT'S HOT...of course it's electric...

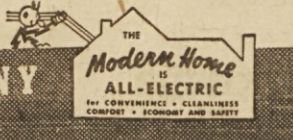
THE ONE WAY to Convenience, Cleanliness, Comfort, Economy, Safety

An electric water heater of a size to fit your needs keeps a plentiful supply of hot water at every tap — for every use day and night. That's why more than 25,000 of our customers heat water the modern way—the electric way.

2,000 more customers chose electric water heating in the first four months of 1950.

WHP-4-50

WISCONSIN ELECTRIC POWER COMPANY
The Electric Company • Milwaukee, Wisconsin

Prevarani detektiv

(ROMAN)

Vernier je le želel, da bi ne-dobrodošli obiskovalec čimprej odšel. Mogoče je bil celo pre-pričan, da skuša Gevrol opozo-riti jetnika na njegove nena-vadne priprave.

Kakor hitro je Gevrol odšel Vernier v naglici razgrne odejo in se stegne po njej tako, da je lahko se približal odprtini z očesom ali z ušesom.

V tem položaju je lahko natančno videl, kaj se godi v celi-ci spodaj. Videl je lahko vrata, postelj, mizo, stol; le mali prostor blizu okna in okno samo mu je ovrhalo pogled.

Komaj je vse dobro pregledal okoli sebe, ko je začul rožljati zapaha; jetnik se je vračal od svojega jutranjega sprehoda.

Morilec je moral biti pri naj-boljši volji in je pravkar konča-val neko zanimivo zgodbo, kaj-ti paznik se je ustavil pri vratih, da posluša. Vernier je enako dobro lahko slišal kot je vi-del. Mladi detektiv je bil silno vesel radi uspeha svojega naj-novejšega eksperimenta. Sleher-ni glas je prihajal razločno do njega; niti ene same besede ni zgrešil.

Zdajci se paznik odstrani. May koraka okoli svoje celice, dvakrat, trikrat, potem pa se-že po svoji knjigi. Eno uro ali

V BLAG SPOMIN
SESTE OBLETNICE SMRTI PRE-LJUBLJENEGA IN NIKDAR POZABLJENEGA SINA IN BRATA

Ralph Trsinar

ki je v Bogu zaspal večno spanje 15. junija 1944

Vse prekmalu v cvetu življenja preljubljeni odšel si Ti od nas, poteklo je že šest let, kar Tvoja pot se je končala, in pri Bogu večno srečo vživša.

Zalujoci ostali:
JOHN in JENNIE TRSINAR, starši,
BRATJE in SESTRE
Cleveland, O., 15. junija 1950

dalj je bil popolnoma zaverjen v čitanje. Končno se pa vrže na posteljo.

Tako je ostal, dokler ni prišla ura, ko je bila predložena večerja. Jedel je z največjim apetitom. Po večerji se je pa zopet zaveroval v knjigo, od ka-tere ni odnehal, dokler niso ugasnili luči.

Vernier je znal, da mu tekoma noči oči ne bodo pomagale, toda pričakoval je, da jetniku uide kaka beseda, s katero se bo iz-dal.

Toda tudi v tem je bil popolnoma razočaran. May se je ne-mirno prekladal po ležišču; zdi-hoval je in človek bi mislil, da joka, toda niti ena beseda ni prišla iz njegovih ust.

V posteli je ostal do poznega jutra; toda ko je zaslišal zvo-nec, ki naznanja uro za zajtrk, je bil z enim skokom iz postelje, in ko se v celici nekaj trenut-kov obotavlja, začne s čvrstim in veselim glasom prepevati znano jetniško pesem:

Diogene, Sous tou manteau, libre et content, je ris, je bois, sans gene —

In s to pesmijo ni prenehal, dokler ni prišel paznik, ki mu je prinesel zajtrk.

Ta dan je bil popolnoma podo-ben prvemu in enako tudi noč. Isto se je lahko reklo tudi o pri-hodnjem dnevu in še nasled-jem dnevu.

Glumač je pel, jedel, spal, skrbel za nego svojih rok in nohtov — to je bilo jetnikovo življenje. Njegovo obnašanje se ni prav nič spremenilo.

Na ta način je minulo šest dni in noči, ne da bi Vernier odkril kaj odločilnega, kaj posebnega.

Toda obupal ni. Opazil je, da vsako jutro, ko so bili usluž-benci zaporov zaposleni z delit-vijo živeča jetnikom, je ta jet-nik ponavljal isto pesem o Diogenu.

“Na vsak način je ta pesem kak signal,” govori Vernier sam s seboj. “Kaj se godi tam pri oknu, katerega jaz ne morem videti. Jutri doženem to.”

Za drugo jutro je Vernier od-redil, da peljejo jetnika na sprehod ob polenajstih, nakar je za-hteval, da ga ravnatelj sprem-lja v jetnikovo celico.

Ravnatelj ni bil nič kaj za-dovoljen s to spremembo.

“Kaj bi mi radi pokazali?” vpraša. “Kaj more biti v tej celici kaj izrednega in nena-vdnega?”

“Najbrž nič” odvrne Vernier,

“mogoče pa kaj zelo važnega.”

Ko je prišla enajsta ura je za-čel Vernier peti pesem jetni-kov:

“Diogene, Sous ton manteau —

Koma je Vernier skončal dru-go vrsto, ko pade pred njegove noge kos kruna, ki ni bil večji kot revolverska krogla. Kruh je priletel skozi okno.

Če bi udarila strela v jetniko-vo celico se ravnatelj ne bi mogel tako prestrašiti kot se je pretrašil radi padca tega nepo-membnega koščka kruha.

Tu stoji, poln groze, s široko odprtimi ustmi, oči so mu buli-le iz jamic, kot bi sploh ne ver-jel, da se je kaj zgodilo.

Kakšna sramota! Še trenutek prej bi zastavil svoje življenje, da nihče in nič ne more v to samotno celico. Ravnatelj je čutil, da so postali njegovi zapori osramočeni — jetniki so se jim režali.

“Pisanje! Pisanje!” ponavlja zaporodoma s prestrašenim gla-som.

Hitro kot blisk pobere Vernier predmet in ga zmagoslavno drži navzgor.

“Saj sem rekel, da je bil ta jetnik z zvezi z drugimi jetni-ki,” mrmra detektiv.

Veslje Vernierja je pa spre-menilo otopelost ravnatelja v razkačenost.

“Ah, moji jetniki si dopisuje-jo!” vzklikne poln strasti. “Mo-ji stražniki so njih pismonoše! Pri moji veri, nekdo bo trpel posledice!”

Ravnatelj hiti proti vratom, toda Vernier ga ustavi.

“Kaj nameravate?” ga vpra-ša.

“Sklicati hočem vse uslužben-ce zaporov. Povedal jim bom, da se nahaja med njimi izdaja-lec, da moram vedeti kdo je, kajti kaznovan bo eksemplari-čno. In če v štiri-in-dvajsetih urah ne dobimo lopova, tedaj bodc vsi uslužbenci nemudoma odpuščeni.”

In zopet stopi proti vratom in Vernier ga je moral sedaj s silo zadržati.

“Pomirite se, gospod, ostanite mirni,” prosi detektiv.

“Kaznovati hočem—”

“Da, da, že razumem, toda po-čakajte, dokler se pomirite. Prav mogoče je, da je kriv neki jet-nik, ki pomaga pri razdelitvi ži-veča vsako jutro.”

“Kakšna razlika naj bi bila v tem?”

“Oprostite! Ogromna razlika! Ako boste raznesli ta dogodek po ječi, tedaj nam zločinec nik-dar ne pride v roke. Izdajalec prav gotovo ne bo tako neu-men, da bi priznal svojo krivdo.

Molčati moramo in čakati. Pa-zili bomo in prijeli lopova v trenutku, ko nas ne bo priča-koval.”

Ta nasvet je bil tako pame-ten, da mu je ravnatelj moral slediti.

“Tako naj bo!” vzdihuje.

“Potrpežljiv hočem biti. Toda poglejmo, kaj se nahaja tej po-slanici, ki se skriva v kosu kru-ha.”

Vernier ni hotel ustreči tej

zahtevi.

“Posvaril sem gospoda Seg-muellerja, da dobimo danes zjutraj dobre novice, torej me bo čakal v svojem uradu. Sod-nik bo torej prvi, ki bo dognal, kaj se skriva v tej poslanici.”

Ravnateljev obraz se zmrči. Rad bi plačal veliko svoto de-narja, če bi ostala stvar tajna, toda to je bilo sedaj nemogo-če.

“Pojdiva in poiščiva sodni-ka,” reče končno udan v svojo usodo.

Ko sta dospela v sodnikov

urad sta oba, Segmueller in njegov pisar planila s svojih se-dežev. Sodnik je slutil, da pri-haja detektiv z važnimi novica-mi.

“Kaj je?” vpraša sodnik ves napet.

V odgovor položi Vernier dra-goceno skorjico kruha na sod-nikovo mizo. Sodnik jo odpre. V njej je bil jako tenak kos papirja.

Segmueller ga razgane in vzravna s prsti. Kakor hitro pogleda na pisavo, se mu po-mračijo oči.

“Ah, ta pisava je šifirana!” vzklikne sodnik in udari s sti-snjeno desnico po mizi.

“Le ne izgubimo potrplje-nja,” reče hladnokrvno.

Mladi detektiv vzame listek in glasno čita številke napisane na njem. Številke so bile sledeče: 235, 15, 3, 8, 25, 2, 16, 208, 5, 360, 4, 36, 19, 7, 14, 118, 84, 23, 9, 40, 11, 99.

To pisemce je torej za nas

brez koristi,” mrmra ravnatelj zaporov.

“Zakaj neki?” vprašuje smeh-ljajoči se pisar. “Ni takega taj-nega sistema pisave, da bi se ga ne razvozljalo, če uporabimo ne-koliko spretnosti in potrpež-ljivosti. Mnogi ljudje so si iz-brali to delo za svoj poklic.”

“Prav imate,” reče Vernier.

(Dalje prihodnjik.)

V boju proti komunizmu. — Slika nam predstavlja Miss Alexandro Tolstoy, stara 65 let, ki je hči pokojnega ruskega pisatelja Leo Tolstoya, stoječo pred svojo “Reed Farm” v Valley Cottage, N. Y., kjer nudi pomoč Rusom v tej deželi. Miss Tolstoy je pobegnila iz Rusije leta 1929 pod smrtno obsodbo in sedaj upravlja to farmo. Ona pravi, da je mnogo Rusov protikomunistov, ki raje pobegnejo iz do-movine, kot da bi tam živeli v večnem strahu.

BIG AND LITTLE BOBS—Now that football star Bob Wilkin-son (right) has joined the UCLA track team, he has a dim-inutive running mate in five-foot-five Bob Watanabe. Wilkin-son, who was an outstanding end on the gridiron, stands 6 feet 3 inches and weighs 215 pounds.

FRIGIDAIRE

DELUXE FOR 1950

Look at it Outside!
Look at it Inside!
You Can't Match a FRIGIDAIRE!

9 cu. ft. De Luxe Model shown

\$309.75

- Full-Width Freezer Chest
- New Ice-Blue interior trim
- New full-length door
- New Super-Storage design
- New all-porcelain, twin, stack-up Hydrators
- New Chill Drawer
- Sliding Basket-Drawer for eggs, small items
- All-aluminum shelves
- New split shelf
- Adjustable sliding shelf
- All-porcelain Multi-Purpose Tray
- Exclusive Quickcube Trays
- Famous Meter-Miser mechanism

Wherever you live—whatever the size of your family, kitchen or budget—be sure to see the new Frigidaire Refrigerators for 1950. See the complete line of sizes from 4 to 17 cu. ft.—see all the reasons why your No. 1 choice is America's No. 1 Refrigerator, FRIGIDAIRE!

Come in! Get the facts about all the new Frigidaire models for 1950!

Sedaj dobite veliko popusta za vašo staro ledenico pri nakupu nove

LAHKA MESEČNA ODPLAČILA

NORWOOD
Appliance and Furniture
6202 ST. CLAIR AVENUE
JOHN SUSNIK

—AND THE WORST IS YET TO COME
—in najhujše šele pride

© 1950 Wellington

ŽENINI IN NEVESTE!

Naša slovenska unijska tiskar-na vam tiska krasna poročna vabila po jako zmerni ceni. Pridite k nam in si izberite vzorec papirja in črk.

Ameriška Domovina

5117 St. Clair Avenue

HEnderson 1-0628

Roman o ljudeh, ki jih žeja po svobodi

Zgodba o globoki ljubezni dveh mladih ljudi, njenem gorečem idealizmu in samožrtvovanju za svobodo

“Ljudska pravica” in “Ljudska demokracija” razgaljeni v ostri luči satire.

“Roman sem že dvakrat prebral,” navdušeno zago-tavlja neki clevelandski rojak, “pa ga še ne mislim dati iz rok. Zdaj ga berem tretjič, tako me privlači!”

Taki in slični komplimenti prihajajo od vseh strani.

PRIMERNO ČTIVO ZA POČITNICE.

Trdo vezan, 274 strani, z lepo naslovno sliko. Cena \$3.00. Denar pošljite z naročilom.

Naroča se pri:

AMERIŠKA DOMOVINA ali TRIGLAV PUBLISHING
6117 St. Clair Ave. 1107 E. 74 St.
Cleveland 3, O. Cleveland 3, O.